Leto LXIX | Štev. 267 a | V Ljubljani, v petek, 14. novembra 1941-XX | Poštnina plačana v gotovini. | Prezzo — Cena L 0.70

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.
Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni.
Filialet Novo mesto

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 529

Uspešni letalski napadi v Severni Afriki

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Med letalskim poletom nad Napoli včeraj ponoči je protiletalsko topništvo sestrelilo sovražni bombnik, ki je padel v morje v smeri pristanišča. Ugotovljene izgube so narastle na 6 in 16 oseb je bilo mrtvih, 36 pa ranjenih. Poleg letal, ki so bila omenjena v včerajšnjem vojnem poročilu, je bilo nad Sicilijo zadeto še eno letalo in je gotovo padlo v morje. Posadka je bila zajeta, med njimi je šest častnikov s sestreljenih letal. Včeraj popoldne je naše izvidniško letalo bilo zapleteno v boj s štirimi lovci vrste »Hurricane« in je sestrelilo eno letalo.

Severna Afrika: Letalstvo Osi je uspešno napadlo cilje v trdnjavi Tobruk. Nemška letala so bombardirala sovražno letališče in na letališču uničila pet letal na tleh, ostala pa poškodovala.

Angleško letalstvo je metalo bombe na Benghasi in Derno in na kolonialne vasi v Gebelu. Nekaj škode v Derni, kjer je bomba zadela poljsko bolnišnico in so bili štirje bolniki ranjeni. Eno letalo je bilo sestreljeno v plamenih.

Vzhodna Afrika: Sovražnik je ponovil svoje napade na kopnem in v zraku proti bojišču pri Gondarju. Naše čete so povsod zavrnile sovražnika z vztrajnostjo in so prizadejale pomembne izgube sovražniku.

Pred velikim napadom na Kerč

Bombardiranje sovjetskih ladij na Črnem morju - Topniško obstreljevanje Petrograda in Kronstadta

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 13. nov. AS. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na Krimu so nemške čete pred napadom na trdnjavske naprave v Kerču. Več obrežnih trdnjav južno od mesta je bilo zavzetih. Močne letalske skupine so napadle sovjetske ladje v pristanišču Sebastopol, v ožini Kerč in ob severovzhodni obali Črnega morja. Bombe so zadele tri križarke, rušilec in pet velikih trgovskih ladij. Zadetki v polno so napravili tudi na področju pristanišča škodo.

Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča so krajevna bojna dejanja prinesla nove uspehe.

Težko topništvo je obstreljevalo vojaško važne cilje v Petrogradu in pristanišče in ladjedelnice v Kronstadtu.

Uspešni letalski napadi so bili izvedeni na Petrograd in Moskvo.

Na morju okoli Anglije so bojna letala podnevi poškodovala z bombami dve večji trgovski ladji.

Berlin, 13. nov. AS: Iz pristojnega vojaškega vira se je izvedelo, da je poveljnik 178. sovjetske pehotne divizije polkovnik Kolov, moral svojim četam ukazati umik zaradi neznosnega položaja, v katerega so zašle njegove edinice. Zaradi tega ukaza o umiku je bil polkovnik Kolov obsojen na smrt, vendar pa se mu je posrečilo zbežati in priti za nemško črto. Polkovnik je izjavil, da je njegova divizija izgubila polovico čet in skoraj vse težko orožje.

Helsinki, 13. nov. AS: Na bojišču okoli Petrograda je zavladal silen mraz in so vse ceste in vse vode zamrznile in lahko se reče, da je mraz najboljši zaveznik finske in nemške vojske. Mraz je prisilil razne oddelke sovjetskih četnikov, da so morali zapustiti svoja skrivališča v gozdovih.

Na vsem karelijskem bojišču finske čete neprestano napredujejo vkljub srditemu sovražnemu odporu.

V zadnjih 48 urah so imeli v Helsinku še tri znake za letalsko nevarnost in o teh letalskih napadih na finsko prestolnico bo še objavljeno uradno poročilo.

Berlin, 13. nov. AS: Ko so sovjetske čete v zadnjih dneh poskušale izpasti iz Petrograda, je bil ob tej priliki ujet sovjetski častnik, ki je izjavil, da vlada v mestu Petrogradu velika črnogledost in obup. Položaj mesta postaja vsak dan slabši. Izjavil je, da meni, da se bo prebivalstvo Petrograda nazadnje »zgrizlo med seboj«. Sovjetske čete skušajo vsak dan prebiti obroč, ki jih stiska. Nemška letala povzročajo v mestu silovita razdejanja in razvaline ovirajo premikanje oklepnih oddelkov. Nemška letala mečejo na mesto bombe vseh vrst.

Berlin, 12. nov. AS: Dne 11. nov. so Sovjeti izgubili 33 letal in sicer osem v letalskih spopadih, štiri letala pa je sestrelilo protiletalsko topništvo, 21 letal pa je bilo uničenih na tleh.

Berlin, 13. nov. AS: Nemške letalske skupine so ponoči ponovno bombardirale vojaške cilje v Moskvi. Ugotovili so, da je izbruhnilo mnogo požarov. Okoli Moskve so letala napadla tudi mnogo letališč. Bombe so razdejale pristajališče na nekem letališču in 20 letal na tleh, 21 letal pa je bilo hudo poškodovanih. Goreti so začele tudi barake.

Helsinki, 13. nov. AS: Severno od reke Zvir so finski oddelki razpršili in uničili ostanke 3. in 272. sovjetske divizije. Na sovjetski strani se je teh bojev udeleževalo še 3.000 sovjetskih vojakov, ki so se po bitki za Petroskoj zatekli v gozdove. Na bojišču je obležal tudi poveljnik 272. divizije polkovnik Aleksejev, ki je konec septembra v tanku ušel iz Petroskoja. Položaj sovjetskih vojakov je obupen, ker ne dobivajo dovolj hrane in tudi nimajo dovolj obleke za silen mraz, ki je zavladal na vsem bojišču. Sovjetski politični komisarji so vojakom svojih oddelkov pripovedovali, da jih bodo zmagovalci silovito mučili, če jih ujamejo. Sovjetski vojaki so ponekod tem navedbam verjeli in zato raje prenašali najhujši mraz in pomanjkanje, kakor pa da bi se dali ujeti.

Budimpešta, 13. nov. lp: Poročila, ki so prišla z vzhodnega bojišča potrjujejo, da nemške in zavezniške sile zelo uspešno nadaljujejo s svojim prodiranjem vkljub sovražnemu odporu. Zavezniške čete so zasedle nekaj važnih krajev pred Rostovom v odseku Zlahti.

Madžarsko vojno poročilo pa je sinoči poudarilo, da je bilo na odseku, kjer se vojskujejo madžarske čete, le malo spopadov med patrolami.

Položaj na bojišču

Bern, 13. nov. AS: Kakor je razvidno iz poročil nemškega vrhovnega poveljstva se vojne operacije nahajajo v prehodnem stadiju, ki bi pomotoma mogle vzbuditi vtis, da je na bojišču nastopil nekakšen odmor. V resnici pa se nemška ofenziva nadaljuje na Krimu, v Ukrajini in na vseh odsekih južno od Moskve. Vse te operacije so med seboj povezane in imajo za cilj nov odločilni udarec, ki se pripravlja. Vreme se je zboljšalo in so snežni zameti prekinili začasno operacijo le severno in zapadno od Moskve. Južno bojišče je zelo mokro in so ceste večkrat zelo blatne, tako, da je mnogokje morala živalska priprega nadomestiti stroje. Toda trdna volja zaveznikov, boriti se do konca zmage, premaguje tudi te naravne težkoče. Angleška pričakovanja, da bo fronta na vzhodu zamrznila, se torej niso uresničila.

Na Daljnem vzhodu se polaga velika važnost razgovorom med Japonsko in Združenimi državami. Te razgovore seveda skušajo Angleži motiti s svojimi znanimi intrigami. Tudi Churchillov govor je imel le namen ustrahovati Japonsko, kajpada brezuspešno. Kajti Japonska bo nadaljevala s politiko, ki varuje njene interese, in to napram vsaki zunanji sili. Churchill je hotel s svojim ustrahovalnim govorom preplašiti Japonce, da bi napram Ameriki postali popustljivejši, v resnici pa je le Amerika v težkem položaju, kajti njen načrt, da bi imela na obeh oceanih zadosti močno brodovje, se še ni uresničil. Churchill in Roosevelt se nahajata v slepi ulici. Oba se zavedata, da se nikakor ne bi mogla uspešno boriti na dveh frontah.

Sovjetsko poveljstvo na Krimu

Stockholm, 13. nov. AS. »Daily Express« javlja, da je Stalin zaupal poveljstvo nad Sebastopolom in pa nad boji pri Kerču ljudskemu komisarju in poveljniku sovjetske mornarice Kuznecovu.

Novi nemški bombniki

Berlin, 13. nov. AS. Nemčija ima novo vrsto bombnikov »Dornier«. Ti bombniki so dosegli pomembne uspehe, in sicer so te bombnike prvič uporabili v ponedeljek proti angleški plovbi. Daleč na Atlantiku so bombniki napadli dve tovorni ladji, ki sta obe bili zadeti in so na ladjah nastale silovite eksplozije. Nekaj angleških lovcev vrste »Spitfire« je skušalo prestreči nemško letalsko skupino, toda novi nemški bombniki so napad odbili.

Finska je odločno in ponosno odgovorila na ameriško noto

Vojskovala se bo, dokler si ne zagotovi varnih meja

Berlin, 13. nov. AS. Finska vlada je ponosno in odločno zavrnila ameriške grožnje in je odgovor Finske Ameriki tak, kakor to zasluži ta mali in junaški narod. To je včeraj pred inozemskimi časnikarji ugotovil zastopnik nemškega zunanjega ministrstva. Najprej je izrekel nekaj prisrčnih toplih besedi na naslov finske vlade. Izjavil je, da je odgovor na nezaslišano židovsko izzivanje odličen. Kdor pozna finskega vojaka, lahko med vrsticami finske note ugotovi, kako ponosen je finski vojak, ki odločno zavrača nevarne intrige iz Amerike.

Sicer pa je bila ameriška nota zahrbtna in nemoralna žalitev in tega nobena stvar ne bi mogla dovolj ožigosati. Vendar pa je finska vlada našla pravilen način izražanja, ko je ohranila Finski največje dostojanstvo in se izrazila tako, da so njeni razlogi ledeno stvarni. Če bo Roosevelt kdaj pisal svoje spomine, tedaj bodo njegova poglavja o Finski zanj najbolj nečastna. V Ameriki pri prebiranju te note nikdo ne bo mogel mimo sramotnega udarca, ki ga je Ameriki zadal bolni mož iz Bele hiše. Finska je na ta način postavila lep zgled malim državam in narodom, kako se naj vedo braniti in čuvati svoj ugled. Finski odgovor Ameriki je prava evropska vojna napoved za osvoboditev.

Helsinki, 13. nov. lp. Vsi finski listi objavljajo besedilo ameriške note, ki jo je finska vlada prejela iz Amerike 27. in 30. oktobra. Ameriška vlada zahteva, da naj se finske čete umaknejo na finsko mejo in da naj Finska ustavi sovražnosti proti sovjetski Rusiji, pri tem pa ameriška vlada ni mogla Finski poroštvovati, da bo sovjetska Rusija vrnila Finski Ribačij polotok, otoke v Finskem zalivu in polotok Hangö.

Finski listi tudi objavljajo poročilo, ki ga je poslal v Helsinki finski poslanik v Ameriki Procop. V tem poročilu navaja Procop vsebino razgovora, ki ga je imel 18. avgusta z ameriškim državnim podtajnikom Sumnerjem Wellesom. Med tem razgovorom je ameriška vlada začela izvajati pritisk na finsko vlado, češ, da naj ustavi sovražnosti proti sovjetski Rusiji.

Takoj nato pa vsi finski listi objavljajo odgovor finske vlade, ki ga vsa javnost v celoti odobrava. Finska vlada v tej noti zlasti poudarja, da sovjetske ponudbe tako v angleškem kakor v ameriškem predlogu ne nudijo nobenega poroštva, ker sovjetska Rusija ne namerava vrniti Finski njenega nacionalnega ozemlja. Zato mora Finska sodelovati s to vojno, dokler ne doseže tiste meje, ki ji bo zagotovila ohranitev miru in jo obvarovala pred novimi napadi.

Stockholm, 13. nov. AS. Iz Washingtona poročajo, da je odgovor finske vlade ameriški vladi napravil zelo velik vtis na ameriško javno mnenje. Skupina listov, ki je last Hearsta, obžaluje, da so Združene države posredovale za mir med Finsko in Sovjetsko Rusijo na taki podlagi, ki bi bila žaljiva za Finsko. Bivši predsednik Hoover je imel prav, ko je izjavil, da je bil ameriški pritisk na Finsko nemoralno dejanje v smislu mednarodnega prava.

Amerika pripravlja zasedbo Dakarja in Kanarskih otokov

Kansas City, 13. nov. AS. Na zborovanju ameriškega Rdečega križa je govoril admiral Yates, ki je izjavil, da moderna pomorska strategija zahteva, da mora Amerika za nastop proti Nemčiji zasesti še druga oporišča ob Atlantiku, in sicer Capverdske otoke, Kanarske otoke, Dakar in Martinique.

Newyork, 13. nov. AS. Ameriška revija »Fortnightly Reviev« objavlja nove dokaze o nasilni požrešnosti angleške politike. Članek v reviji je napisal nadškof v Yorku in pisec članka zagovarja misel, da je treba popolnoma iztrebiti »prusovstvo«. Člankar predlaga zasedbo Nemčije za pet let, Nemčijo pa naj bi zasedle ameriške in angleške čete. Poleg tega še predlaga popolno razorožitev Nemčije, nemško težko industrijo pa bi bilo treba postaviti pod mednarodno nadzorstvo.

Nova letalska nesreča v Ameriki

Newyork, 13. nov. AS. V Ameriki se je zgodila nova letalska nesreča. Velik ameriški bombnik vrste »Douglas« je odletel iz Mohawka v Kaliforniji v Anglijo, je treščil na tla. Pilot je bil mrtev. Ni pa nobenih poročil o nekem drugem letalu, ki je bombnik spremljalo. Oblasti so v velikih skrbeh zaradi teh nesreč, ki postajajo preveč številne.

Newyork, 13. nov. AS. Poveljnik nekega polka v Buffalu je izjavil, da je ameriška vojska tako slabo opremljena, da se nikakor ne more meriti z nemško vojsko. V spopadu z nemško vojsko bi ameriška vojska imela izredno majhne izglede na zmago.

Vojna bi Ameriko gospodarsko in socialno uničila

Washington, 13. nov. AS. Tisti ameriški tisk, ki je odvisen od Židov in framasonov, nadaljuje svojo silovito gonjo za vstop Amerike v vojno. Toda zadnji čas se med javnostjo vedno bolj oglašajo trezni glasovi, ki so proti posegu Amerike v vojno, in številni ameriški listi že priobčujejo obsežne članke, v katerih dokazujejo, da bi vojna spravila Ameriko v veliko socialno in gospodarsko krizo, ki bi zajela celo zahodno poluto. Listi objavljajo statistične podatke o moči ameriškega gospodarstva in svare pred nepreglednimi posledicami vojne z Ameriko.

List »Washington Journal American« piše danes, da je odgovor finske vlade na ameriško noto popolnoma pravilen, in pravi, da Rooseveltovo poseganje v finske zadeve ni bilo na mestu. Tako vplivanje na tujo državo ni moralno in je tudi proti suverenim pravicam finskega naroda ter zelo krši Monroejevo načelo ameriške politike nevmešavanja.

Ameriška smodnišnica zletela v zrak

Washington, 13. nov. AS. Po poročilih, ki so prispela semkaj iz Illinoisa, poročajo, da je velika smodnišnica pri Edwardsu iz neznanih vzrokov zletela v zrak. Razdejane so bile naprave, v katerih je delalo na tisoče delavcev, prav tako pa so uničena velika posebna skladišča za eksplozive. Ta smodnišnica je bila med največjimi v Ameriki. Podrobnosti o nesreči še ni.

Kanadski parnik potopljen

New York 13. nov. AS. Dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da ameriški mornariški krogi menijo, da je treba smatrati za izgubljen parnik »Canada« (5300 ton).

Isti krogi v New Yorku izjavljajo, da je bil potopljen na Atlantiku angleški trgovski parnik »Anthiope« (4545 ton). V Anglijo je vozil ameriške potrebščine.

Švedski parnik potopljen

Stockholm, 13. nov. AS. Švedski trgovski parnik »Voirai Tam« (5820 ton) je bil potopljen na severnem morju. Posadka je bila rešena.

Angleška in sovjetska propaganda na isti poti

Berlin, 13. nov. AS. Tukaj se je razširila novica, da je bil med angleško in sovjetsko propagando podpisan poseben sporazum za sodelovanje in medsebojno podporo.

Nemški listi pišejo, da je v zadnjem času v Rusijo odpotovalo mnogo angleških osebnosti, ki so na licu mesta proučile način in obseg sovjetske propagande. Uspehi teh obiskov in tega sporazuma s sodelovanjem se že čutijo v oddajah angleškega radia. Uspeh je tolikšen, da je ta s sovjetsko propagando prenovljena angleška propaganda že začela vplivati na vodilne osebnosti angleške politike.

List »Börsen Zeitung« objavlja komentar o zadnjem Churchillovem govoru in pravi, da je v tem svojem govoru Churchill potrdil, da ne mara izvesti nobenih sprememb v svoji vladi. List pravi, da je Churchill najbrž prepričan, da morajo biti angleški kralj, parlament in angleško ljudstvo popolnoma zadovoljni z njegovim delom in podpirati njegovo politiko, ki vodi v katastrofo

Seja tajnega japonskega državnega sveta

Tokio, 13. nov. AS. Včeraj je bila v cesarski palači v Tokiu tajna seja zasebnega cesarjevega državnega sveta. Na seji so obravnavali pristop Hrvatske k pogodbi o trojni zvezi. Zasebni svet je tudi obravnaval položaj generalnega guvernerja na Koreji. Ob koncu seje je zunanji minister Togo podal obširno podrobno poročilo o mednarodnem položaju in njegovo poročilo je trajalo 40 minut. Seje se je udeležil tudi predsednik vlade general Tojo.

Izredna seja japonske vlade

Tokio, 13. nov. AS. Danes bo v Tokiu izredna seja japonske vlade, na kateri bodo obravnavali spored za prihodnjo sejo japonskega parlamenta. Na seji vlade bodo določili vsebino uradnih govorov.

Gibanje za osvoboditev Indije

Tokio, 13. nov. AS. Indijci na Japonskem so vsi pristopili k gibanju, ki se bojuje za osvoboditev Indije. To gibanje vodi Subas Šandra Bose, ki se sedaj mudi v Nemčiji. Ta zveza bojevnikov za osvoboditev Indije je poslala Boseju v Nemčijo naslednjo brzojavko:

Indijski nacionalisti, ki žive na Japonskem, vas v celoti podpirajo in odobravajo vaš načrt za neodvisnost Indije.

Turški predsednik vlade na bolezenskem dopustu

Carigrad, 13. nov. AS. Predsednik turške vlade Sajdam bo zahteval na prihodnji seji vlade mesec dni počitnic iz zdravstvenih razlogov. Na isti seji vlade bodo določili njegovega začasnega namestnika.

Zaupnica turškemu zun. ministru

Ankara, 13. nov. AS. Parlamentarna skupina poslancev ljudske stranke je imela sejo, na kateri je zunanji minister Saradžoglu podal podrobno poročilo o dogodkih na polju zunanje politike v zadnjem času. Nato sta dajala svoja pojasnila še minister za narodno obrambo in prometni minister. Parlamentarna skupina poslancev je nato odobrila izjave zunanjega ministra.

Trgovina med Turčijo in Italijo

Carigrad, 13. nov. AS. List »Džumhurijet« piše, da se obnavljajo stiki, da bi se zopet razmahnil uvoz in izvoz v oziroma iz Italije.

Bivši načelnik perzijske policije aretiran

Carigrad, 13. nov. AS. Iz Teherana se je zvedelo, da so oblasti na zahtevo Angležev aretirale generala Maktavija, bivšega načelnika perzijske policije.

Zvezni tajnik Emilio Grazioli sprejel voditelje stranke v pokrajini na poročanje

Ljubljana, 13. novembra.

Včeraj ob 11 dopoldne je v fašističnem domu v Ljubljani Zvezni Tajnik Emilio Grazioli sprejel na poročanje nadzornike in politične tajnike bojevniških fašijev, poveljnike pomožnih organizacij stranke in voditelje skupin »GIL« v pokrajini.

Navzoč je bil tudi Zvezni Podtajnik, zvezni podpoveljnik GIL-a in zaupniki vseučiliške organizacije v Ljubljani, zaupnica ženskih fašističnih organizacij, načelnik štaba zveznega poveljstva »GIL«, načelnik upravnih uradov, pokrajinske tajnice kmečkega delavstva in delavstva na domu, podtajnik fašistične stranke v Ljubljani. Zvezni tajnik je obrazložil gospodarski in politični položaj posameznih pasov in je pregledal položaj, kakor so mu poročali posamezni nadzorniki raznih področij. Zvezni tajnik je nato podal navodila za delovanje desetih bojevniških fašijev in 44 središč za pomoč, ki obstajajo v Pokrajini. Prav tako je poročal še o drugih organizacijah fašistične stranke.

Proučil je položaj prehrane v raznih občinah in je podal točna navodila za nadaljnje delo, ki ga opravljajo komisije za kontrolo cen neomajno in to delo se že čuti v narodnem življenju.

Zvezni tajnik je tudi podal navodila za organizacijo materinskega in deškega dne, ki bo prvič v tej pokrajini dal čutiti prebivalstvu pomožno akcijo, kakor jo hoče Duce v korist družinam, ki imajo mnogo otrok. Napovedal je uvedbo občinskih pomožnih organizacij, ki bodo skrbele za bedne družine. Vodstvo teh organizacij bo poverjeno bojevniškim fašijem in strankinim pomožnim organizacijam. Proučil je tudi delovanje namestitvenih uradov ter je podal navodila za delo pri tvrdkah in tovarnah, da bi se tam vse tako izvajalo, kakor je to običaj v drugih italijanskih pokrajinah na polju socialne pomoči. Zvezni tajnik je proučil uspešnost in delovanje Dopolavora in skupin kmečkega delavstva in delavstva na domu in je podal podrobna navodila za to delovanje v smislu načrtov, ki se naj razvijajo.

Nazadnje je Zvezni tajnik podrobno poročal o delovanju italijanske mladine v Ljubljani in je naročil, da naj se ustanove občinska poveljstva, voditeljske skupine, sedeži itd. Napovedal je takojšnje delovanje zimskega refektorija »GIL« in pripravo fašističnega božičnega praznika, prav tako pa je navedel delo za mladinsko oskrbo po šolski dobi, omenil je pevske zbore, dramatične odseke, sportne tekme, delavne izobraževalne tečaje.

Med poročanjem je bil proučen upravni položaj raznih organizacij. Govorili so podtajnik, podpoveljnik GIL-a, nadzornik Dopolavora, tajnica pokrajinskih skupin kmečkega delavstva in delavstva na domu.

Poročanje se je začelo in končalo s pozdravom Duceju

Kazenske določbe za pripojena ozemlja

DUCE,
Prvi Maršal Cesarstva,
Poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih,

na podstavi čl. 17. in 20. vojaškega kazenskega vojnega zakonika,

glede na razglas z dne 3. oktobra 1941-XIX o kazenskih določbah za ozemlja, pripojena kraljevini Italiji s kr. ukazoma z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in 18. maja 1941-XIX št. 452 in

na podstavi kr. uredbe z dne 3. oktobra 1941-XIX. št. 1129 glede razširitve kr. uredbe z dne 4. aprila 1941-XIX o razglasitvi vojnega stanja na delu matičnega ozemlja na ozemlja, pripojena kraljevini Italiji, odreja:

Čl. 1. Na ozemljih, pripojenih kraljevini Italiji s kr. ukazoma z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in 18. maja 1941-XIX št. 452, se uporabljajo določbe naslednjih členov, a ostanejo v veljavi določbe razglasa z dne 3. oktobra 1941-XIX.

Čl. 2. Kdor brez pooblastitve po pristojnem oblastvu nosi ali sicer ima strelno orožje, municijo ali razstreliva, se kaznuje z ječo od treh do štiri in dvajsetih let.

Če je dejanje posebno hudega značaja, ker bi bil krivec zmožen zločinstva, ali po okolnostih in načinu, kako je bilo storjeno, ali zaradi značaja, vrste ali množine orožja, se uporablja smrtna kazen.

Če se orožje, municija ali razstreliva najdejo v stanovanjskih prostorih ali njih pritiklinah, je za to odgovoren tudi rodbinski poglavar, razen če dokaže, da zanje ni vedel.

Če se najde orožje na drugih krajih nego so označeni v prednjem odstavku, se uporablja določba tega odstavka zoper tistega, ki ima nadzorstvo ali čuvanje nad tem krajem.

Čl. 3. Kdor razširja ali sporoča krive, pretirane ali tendenčne vesti, ki bi mogle povzročiti javni nemir ali potlačiti javno razpoloženje, ali vobče deluje tako, da oškoduje državne koristi, se kaznuje z ječo ne pod petimi leti.

Kazen je ječa ne pod petnajstimi leti, če se je storilo dejanje s propagando ali s priobčitvijo vojaškim osebam.

Čl. 4. Kdor na javnem ali občinstvu odprtem ali dostopnem kraju v prevratnem smislu manifestira ali vzklika, se kaznuje, če ni dejanje hujše kaznivo, z ječo od enega do petnajstih let.

Čl. 5. Kdor žali čast ali ugled vojaške osebe v njeni navzočnosti ali ograža vojaško osebo brez vzroka s škodljivim dejanjem, se kaznuje, če ni dejanje hujše kaznivo, z ječo do treh let.

Čl. 6. Kdor potem, ko se je storilo zločinstvo, označeno v razglasu z dne 3. oktobra 1941-XIX ali v tem razglasu, izvzemši primere sodelovanja pri takem zločinstvu, komu pomaga onemogočiti uspeh oblastvene preiskave ali da se odtegne ovedbam oblastva, se kaznuje z ječo do desetih let. Vendar ne sme kazen biti večja ko polovica kazni, določene za zločinstvo, na katero je merila pripomoč.

Čl. 7. Kdor odtegne normalni potrošnji blago v znatni množini, da bi povzročil pomanjkanje blaga ali zvišanje tržne cene, se kaznuje s smrtjo.

Če dejanje ni povzročilo hude motnje na trgu, se uporablja kazen dosmrtne ječe.

Prednje določbe se uporabljajo tudi na proizvajalca, ki bi skrival velike množine svojega blaga, da bi s tem povzročil pomanjkanje blaga ali zvišanje tržne cene.

Čl. 8. Kdor uniči surovine ali kmetijske ali industrijske proizvode ali proizvajalna sredstva in povzroči s tem narodnemu gospodarstvu hudo škodo ter da v veliki meri nedostaje blaga občne ali široke potrošnje, se kaznuje s smrtjo.

Če dejanje ni povzročilo hude škode ali pa le nedostajanje blaga v manjši meri, se uporablja kazen dosmrtne ječe.

Čl. 9. Kolikor ni dejanje hujše kaznivo, se kaznuje, kdor odtegne blago normalni potrošnji, z ječo od šestih mesecev do šestih let in v denarju do dvajset tisoč lir.

Če je bilo dejanje storjeno pri opravljanju trgovine ali obrta, je kazen ječa od treh do petnajstih let in v denarju od pet tisoč do petdeset tisoč lir.

Prednje določbe se uporabljajo tudi na proizvajalca, ki skriva svoje blago, da bi ga odtegnil normalni potrošnji.

Čl. 10. Določbe čl. 7. razglasa z dne 3. oktobra 1941-XIX se uporabljajo tudi, če se je storilo dejanje na škodo italijanskih vladnih ali sodnih oblastev, hierarhov Narodne fašistične stranke in častnikov ter organov javne varnosti.

Čl. 11. Pri dalmatinskem guberniju se ustanavlja posebno sodišče, sestavljeno iz predsednika in štirih sodnikov, katere imenuje guverner vsako leto in jih po možnosti izbere izmed višjih častnikov državnih oboroženih sil.

Pri sodišču iz prednjega odstavka se ustanovijo urad državnega tožilca, preiskovalni urad in pisarniški urad.

Posli državnega tožilca in preiskovalca se poverijo sodnikom redne ali vojaške sodne stroke, pisarniški posli pa uradnikom ali tajnikom redne ali vojaške sodne stroke.

Čl. 12. Posebno sodišče se ravna v svojem poslovanju po določbah vojaškega kazenskega zakona o armadnih vojaških sodiščih. Oblast in posli, za katere je po določbah vojaškega kazenskega zakona pristojen poveljnik edinice, pri kateri posluje vojaško sodišče, pa so prenesene na guvernerja Dalmacije.

Čl. 13. Vojaška vojna sodišča so pristojna za sojenje kaznivih dejanj, označenih v tem razglasu in v razglasu z dne 3. oktobra 1941-XIC, kolikor naslednji člen ne določa drugače.

Čl. 14. Posebno sodišče je pristojno za sojenje kaznivih dejanj v prednjem členu, ki jih storijo na ozemlju Dalmatinskega gubernija osebe, ki ne pripadajo oboroženim silam države, razen če gre za kazniva dejanja, storjena na škodo pripadnikov teh oboroženih sil ali na škodo vojaške uprave.

Čl. 15. Če so postopki združeni, je za sojenje glede vseh pristojno posebno sodišče, kolikor posebno sodišče ali preiskovalni sodnik pri njem iz razlogov umestnosti ne odredi ločenega postopka.

Ob sporih odloči vrhovni poveljnik po zaslišanju guvernerja Dalmacije in poveljnika edinice, pri kateri posluje vojaško sodišče.

Čl. 16. Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v uradnem listu «Gazzetta Ufficiale del Regno».

Iz Glavnega stana oboroženih sil,
dne 24. oktobra 1941-XIX.

Mussolini.

Gospodarstvo

Uvedba oblačilnih kart

Včeraj smo prinesli doslovno besedilo odredbe Visokega komisarja o navodilih za racionirano prodajo tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov in obutve. V tem času je tudi že večina Ljubljančanov dobila nove karte, ki jim bodo omogočale nakup oblačilnih predmetov v teku prihodnjega leta. Omeniti je še, da se prodaja še ni začela, dokler tega ne odredi Visoki komisar.

Navodila se v glavnem krijejo z navodili, ki os bila izdana v ostali kraljevini. Tudi število točk ali odrezkov, ki je potrebno za nakup posameznega predmeta, je isto kot v ostali Italiji. Z uveljavljenem novih določil bo omogočeno vsakemu priti do enakih količin oblačilnih predmetov. Seveda pa pušča oblačilna nakaznica velike možnosti za izbiro predmetov, saj niso vsi predmeti v teku enega leta enako potrebni. Z nekaterimi predmeti lahko shajamo dalj časa, drugi so zopet kmalu potrebni obnove. Da pa ne bi ljudje lahkomiselno trošili odrezkov za nakupe, ki jim trenutno sicer najbolj ugajajo, pa niso neobhodno potrebni, je treba dobro premisliti, kako bomo gospodarili z odrezki. Kajti če nam jih bo zmanjkalo, si v dolgi dobi tja do konca oktobra prihodnjega leta ne bomo mogli kupiti ničesar. Zaradi tega je treba dobro premisliti v naprej, kako bomo gospodarili z našimi oblačili skozi dobo enega leta, lahko bi rekli tja do prihodnje zime.

Zlasti je v tem oziru lahko zapeljivo dejstvo, da si lahko nabavimo že sedaj popolno obleko ali par usnjenih čevljev. Kajti, če kdo ne porabi v začetku nobenih odrezkov in si nabavi potem predmet, ki zahteva nad 40 točk, se to sedaj v začetku lahko zgodi. Toda, če izda za moško obleko 75 točk, ali za čevlje n. pr. 80 točk, ali n. pr. za zimski plašč 80 točk, potem mu ostane od vseh 120 točk za vse ostale predmete samo 40 točk, toda te odrezke bo mogel porabiti šele v zadnjem štirimesečju veljavnosti nakaznice, t. j. od 1. julija 1942 dalje. Do tega dne si ne bo mogel nič kupiti. Zato je treba biti zelo previden in pametno gospodariti, da se ne bo pripetilo komu, da bo za primer potrebe v nadaljnih mesecih ostal brez točk.

Drugo pametno varčevanje je potrebno tudi pri ženskah. Vzemimo vprašanje nogavic. Nogavice so danes za ženske izredno važen predmet, za katerih par je res treba dati samo 2 točki, toda teh točk se kaj kmalu nabere mnogo in potem zopet ostaja premalo za druge predmete, ki so tudi potrebni. Zato je treba s točkami ali odrezki pametno in previdno gospodariti. Število razpoložljivih točk ni tako visoko, da bi omogočilo popolno obnovo vsega oblačilnega inventarja, kolikor ga človek potrebuje, v teku enega leta.

V današnjih časih je treba z vsem pametno gospodariti in misliti tudi za nekaj časa naprej, ne pa samo na trenutne potrebe.

O samih navodilih je potrebno opozoriti še na nekaj stvari. Osebne izkaznice so razdeljene na pet vrst z raznimi barvami, ki so delno v naši pokrajini nekoliko drugačne kot v drugih pokrajinah kraljevine.

Osebne nakaznice same pa so razdeljene na tri vrste odrezkov. Prva vrsta odrezkov je numerirana z arabskimi številkami za moške (n. pr. od 1—120 pri odraslih). Ta vrsta služi za nakup oblačilnih predmetov in obutve. Druga vrsta odrezkov je označena z rimskimi številkami (od I do XXX). Ta vrsta odrezkov služi za nakup hišnega perila, perila za gospodinjstvo, preprog, tkanin za pohištvo, tapet, kovčegov in torb iz usnja. Tretjo vrsto odrezkov pa tvorijo oni, ki so označeni s črkami A do F. Ti odrezki pa se lahko porabijo za nakup sukanca za krpanje in vezenje in šivanje, v domačem gospodinjstvu.

Drugo važno določilo je, da lahko lastnik izkaznice kupuje blago tudi za račun svoje rodbine na osnovi nakaznic, ki se glase na rodbinske člane, seveda tako blago in proti takim odrezkom, ki odgovarjajo karti za dotično osebo (n. pr. za otroke).

Tretja važna stvar pa je, da se vsi odrezki razdele po veljavnosti na štirimesečno dobo, torej na vsake štiri mesece (ne četrtletje, kakor pravi slovenski prevod navodil). V prvih 4 mesecih od 41—90, v naslednjih 4 mesecih pa od 81—120. Seveda pa se lahko nakaznice, katerih točke so sicer zapadle v prvih 4 mesecih, porabijo za nakupe v naslednjih 4 in 4 mesecih, dokler ne zapade vsa celoletna karta. Odrezki so torej razdeljeni na štirimesečna oddobja.

Trgovce tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov in obutve obveščamo, da morajo imeti uradna navodila, objavljena v Sl. listu štev 90, o prodaji omenjenega blaga izobešena na vidnem mestu v svojih poslovnih lokalih. Ta navodila bodo vsem interesentom na razpolago v pisarni Združenja trgovcev v petek dne 14. t. m. popoldne. Istočasno opozarja Združenje trgovcev prizadete člane, **da bo Visoki Komisar določil dan, od katerega dalje bodo smeli prodajati blago na nakaznice.**

Ureditev poslovanja mlinov, ki proizvajajo za družinske in podjetniške potrebe v Italiji. V Uradnem listu v Rimu je izšel odlok, ki v čl. 1 odreja, da morajo z dnem uveljavljenja te naredbe vsi mlini, ki meljejo v prah žito in stročnice za lastne družinske potrebe in potrebe podjetja, preneham z delavnostjo v lastnih napravah in ne morejo izvrševati mletja razen v primerih, ki jih dopušča zakon. Občine morajo v desetih dneh zaplombirati vse najvažnejše naprave. Mlinarji, odn. najemniki morejo ou časa do časa zahtevati dovoljenje za proizvodnjo za lastne potrebe v družini in potrebe podjetja, da občine odstranijo plombo in se v tem času dovoli mletje. Občine se morajo prepričati, če zmlete količine odgovarjajo količinam, ki so navedene v prošnji za mletje. Prošnje bodo reševane glede količin do višine, ki je dovoljena za lastno porabo in za krmljenje živine. Kjer bo potrebno, bodo občine nastavile v mlinu posebnega pooblaščenca in odredile mletje v gotovih urah.

Velika lesna industrija Guttmann preide v državne roke. Nedavno so hrvatski listi prinesli poročilo, da so razveljavljene vse delnice tvrdke S. A. Guttmann v Belišču pri Osijeku. Sedaj pa poročajo, da bo tvrdka zvišala delniško glavnico od 40 na 100 milij. kun z izdajo 300.000 novih delnic imenske vrednosti 200 kun. Te delnice vplača in prevzame v celoti hrvatska država. Poleg tega se morajo stare delnice zamenjati z novimi.

Zvišanje cen soli na Hrvatskem. Z dnem 7. novembra so zvišane cene soli na Hrvatskem tako, da bo stala namizna sol 5 kun za kg, fina namizna sol pa 10 kun za kg.

Mestna hranilnica v Sisku je bila ustanovljena in vpisana v trgovski register v Petrinji.

Obvezna prodaja presežkov krompirja in fižola na Hrvatskem. V Zagrebu je izšla zakonska odredba, po kateri morajo vsi pridelovalci oddati vse presežke krompirja in fižola komisionarjem Državnega ravnateljstva za prehrano. Za kritje svojih potreb lahko kmetje zadrže potrebne količine, ki jih določijo prvostopne upravne oblasti. Vsaka trgovina izven prodaje komisionarjem je prepovedana.

Življenjski stroški na Hrvatskem. Po podatkih Družbenogospodarskega zavoda Hrvatske in Delavske zbornice v Zagrebu so znašali življenjski stroški za enega delavca avgusta 9139 806.42 din, do septembra 1941 so narasli na 1341.91 din, do oktobra letos na 1717.33 kun, t. j. za 112.95%.

Kam z zajčjimi kožicami? V današnjih časih je treba vsako stvar, ki jo pridelamo ali pridobimo, dobro vnovčiti. To velja tudi za kožice zaklanih kuncev, ki se morejo, če so pravilno posušene in strojene, porabiti za usnje, kožice starejših, v zimskih mesecih zahlanih kuncev pa tudi za krzno. V Ljubljani in okolici se letno zakolje najmanj 25.000 kuncev. Od tega števila pa je lansko leto dobila Železničarska splošna gospodarska zadruga, na kratko imenovana Žegoza, v strojenje le približno 1000 komadov. Če vzamemo, da so zasebni strojarji in nekateri rejci strojili še trikrat več kožic, vendar gre letno okoli 20.000 kožic v izgubo.

Zato bi bilo koristno, če bi se rejci bolj zanimali za to stvar. Delno lahko sami strojijo kože, za kar dobe navodila v knjižicah, še bolj koristno pa je, če se obrnejo na Žegozo, ki ima svojega mojstra za strojenje kunčjih kožic v usnje in krzno, za katerega urejuje pravkar primerno delavnico. Žegoza stremi, da se tudi na tem polju mali gospodarji osamosvoje. Zato bo sprejemala kožice predvsem v strojenje za račun člana, ki kožice prinese, in bo odkupovala le tiste kožice, ki jih člani ne nameravajo obdržati za svojo domačo porabo. Odkupnih cen pa seveda ni mogoče povedati v naprej, ker so odvisne od cen, od kakovosti in velikosti kožice. Cene surovim posušenim kožicam se gibljejo od 3 do 12 in več lir za komad. Za strojenje pa se računa 4 do 8 lir za komad.

Obnova živinoreje v krajih, prizadetih po vojni

VIKTOR EMANUEL III.,
po milosti božji in narodni volji
Kralj Italije in Albanije,
Cesar Abesinije

Senat in Zbornica Fašijev in korporacij sta po svojih zakonodanjih odborih sprejela,

Mi smo potrdili in razglašamo kakor sledi:

Čl. 1. Odobruje se izdatek 5,000.000 lir, ki se postavi v proračun izdatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdove, iz katerih se bodo dovoljevali prispevki za pospešitev vzpostavitve prejšnjega stanja živinoreje v predelih Tržaške, Reške, Goriške in Ljubljanske pokrajine, prizadetih po vojnih operacijah.

Razdelitev te vsote med kmečke gospodarje se izvede tako, da se živinorejskemu odseku državne Zveze pokrajinskih zadrug kmetijskih proizvajalcev dodeli prispevek, enak gorenji vsoti.

Čl. 2. Živinorejski odsek nakupi plemensko govedo, konje, prašiče, ovce in koze in jih oddaja s popustom največ 50 odstotkov.

Odsek zbira v ta namen priglasitve kmečkih gospodarjev, ki so zaradi vojnih dogodkov trpeli škodo pri živini in organizira posebne dogone v rejskih krajih.

Priglasitvi mora biti priložena izjava občine, iz katere mora biti razvidno, da prosilec izpolnjuje prej omenjeni pogoj.

Čl. 3. Za Tržaško, Reško in Goriško pokrajino se bo dovoljeval popust na podstavi ustrezne odločbe komisije, sestavljene iz načelnika pokrajinskega inspektorata za kmetijstvo kot predsednika, iz predstavnika Narodne fašistične stranke, ki ga določi Zvezni tajnik, iz predstavnika kmetovalcev, ki ga imenuje Fašistična zveza kmetovalcev, iz predstavnika kmetijskih delavcev, ki ga imenuje Fašistična zveza kmetijskih delavcev in iz ravnatelja živinorejskega odseka Pokrajinske zadruge kmetijskih proizvajalcev.

Pri ovedbah zaradi dovolitve popusta sme opraviti komisija vse potrebne poizvedbe, ali je dan pogoj iz drugega odstavka prednjega člena.

Vselej pa je dovolitev popusta vezana na pogoj, da prosilec za žival, na katero se nanaša popust, ni prejel nikakršne odškodnine iz naslova morebitne vojne škode.

Zato se mora priložiti pobotnici o popustu izjava finančne intendance, ki potrjuje ta pogoj.

Znesek popusta posameznim oškodovancem sporoči načelnik pokrajinskega inspektorata za kmetijstvo tudi tej intendanci, da ga upošteva pri likvidaciji morebitne vojne škode.

Za Ljubljansko pokrajino posluje namesto komisije iz prvega odstavka tega člena in vrši opravila iz četrtega in petega odstavka Visoki komisar za to pokrajino.

Čl. 4. Tehnični in finančni načrt te pobude, obsegajoč tudi organizacijske stroške, sestavi zgoraj omenjeni živinorejski odsek in ga predloži ministrstvu za kmetijstvo in gozdove v odobritev. To ministrstvo nadzoruje potek raznih opravil in odobri administrativno zadevni končni račun.

Čl. 5. Minister za finance odredi z odlokom v proračunu izdatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdove za leto 1941-42 zaradi tega zakona potrebne spremembe.

Odrejamo, da se ta zakon, opremljen z državnim pečatom, uvrsti v Uradno zbirko zakonov in uredb kraljevine Italije in ukazujemo vsakomur, da se po njem ravna in skrbi za njegovo izvrševanje.

Dano v Santa Anna di Valdieri, dne 24. avgusta 1941-XIX.

VIKTOR EMANUEL
Mussolini, Tassinari, Di Revel

Avdienca pri sv. očetu

Rim, 13. nov. AS. Sv. oče je v običajni splošni avdienci sprejel v sredo zjutraj okrog 3000 vernikov, med katerimi je bilo okrog 500 novoporočencev. Papež je vzpodbujal novoporočence, da naj se ljubijo med seboj iz vsega srca, ker srce je vir življenja. Odkrito srce je vir sreče v skupnem zakonskem življenju, medtem ko zaprto srce ne obeta zakonske sreče. Odprto srce, o katerem toliko govore pisatelji, je steber domačega svetišča in vir družinskega veselja.

Zaščitnica Španije

Madrid, 13. nov. AS. Na predlog mesta Saragose bo za zaščitnico Španije proglašena Marija Devica iz Pilarja.

Stanje v Pragi

Praga, 13. nov. AS. Vojno sodišče je obsodilo sedem oseb na smrt, ker so pripravljale veleizdajo. Obsodba je bila takoj zvršena.

Hrvatski ujetniki izpuščeni

Rim, 13. nov. AS. Italijanska oblast je izpustila iz ujetništva vojne ujetnike, ki so pripadali hrvaški narodnosti. Do sedaj je bilo izpuščenih iz ujetništva 2486 hrvaških ujetnikov, ki so bili ujeti meseca aprila.

Zasedanje egiptovskega parlamenta

Kairo, 13. nov. AS: Jutri je začetek jesenskega zasedanja parlamenta. Pričakuje se važnih izjav kralja Faruka o notranji in zunanji politiki Egipta. Kar se tiče gospodarskega položaja, bo kralj pozval poljedelce, da pomnože svojo proizvodnjo, čeprav na škodo bombaža, kajti dežela predvsem potrebuje žita.

Horthyjeva bolezen

Budimpešta, 13. nov. AS. Zdravstveno poročilo o bolezni regenta Horthyja pravi: Zboljšanje redno napreduje. Regent bo moral počivati še nekaj dni.

Palmovo olje kot gorivo

Rio de Janeiro, 13. nov. AS. V Braziliji delajo poizkuse z oljem, ki ga daje palma »abasu«, da bi ga porabljali za Diesel-motorje. Do sedaj so to olje uporabljali kot mast in so ga posebno rabili pri izdelavi parfumov.

Kmetijstvo v Besarabiji

Bukarešta, 13. nov. AS. Površina zemlje, ki pride v Besarabiji v poštev za žitne pridelke, znaša 900.000 ha. Do sedaj je bilo posejanih že 300.000 ha.

Življenjski stroški v Švici

Bern, 13. nov. AS: Že je bilo sporočeno, da znaša proračun za prihodnje leto 4 milijarde 800 milijonov frankov in da znaša primankljaj 108 milijonov. Indeks življenskih stroškov je nekoliko višji kakor leta 1917. Da je Švica v težkem položaju, je dovolj razvidno iz podatkov, po katerih so izdatki od leta 1914 do 1918 znašali 818 milijonov, medtem ko so za prihodnje leto samo vojaški izdatki predvideni na eno milijardo 160 milijonov.

Nov oltar brezijanski Mariji Pomagaj

Tudi Dolenja vas se je zaobljubila, da zgradi Mariji kapelico

Ribnica, 13. nov.

Na kratko smo že poročali, da so se Ribničani odločili postaviti v spomin na sedanje čase v župnijski cerkvi oltar v čast brezjanski Materi božji, h kateri se je slovensko ljudstvo s takim zaupanjem zatekalo v stiskah, težavah in boleznih. Tudi prebivalstvo Ribniške doline je prav rado romalo v naše najlepše Marijino svetišče. Zato so Ribničani zelo hvaležni g. dekanu Demšarju, da je poskrbel za krasno, umetniško delo — kopijo prave Matere božje z Brezij, ki jo je napravil akademski slikar g. Kregar. Ta sliko bo krasila novi oltar v župnijski cerkvi v Ribnici, katerega bo v nedeljo dopoldne blagoslovil knezoškof g. dr. Rožman. Ob tri četrt na devet bodo Marijino sliko prinesli s procesijo v cerkev, kjer bo g. škof imel najprej govor, nato pa blagoslovil novi oltar. Vse prebivalstvo Ribniške doline vabimo, da se te lepe slovesnosti polnoštevilno udeleži!

V nedeljo so se odločili tudi Dolenjci, farani Dolenje vasi pri Ribnici, da bodo postavili spomenik na te čase. Župnik in svetnik g. Škulj je imel v nedeljo zjutraj krasen govor, v katerem je izrazil svojo tiho željo, da bi Dolenjci zgradili v spomin na te čase kapelico Mariji na čast. Jutranji mrak je bil še v cerkvi, ko je g. svetnik s prižnice vprašal svoje farane, ali obljubijo Mariji zgraditi spominsko svetišče. Vsa cerkev je vstala in zadonelo je kakor en sam mogočen vzklik: »Obljubljamo ti, Marija!«

Novo kapelo bodo gradili že spomladi, in sicer na cesti, ki vodi iz vasi v župnišče in cerkev. To cesto so gradili leta 1918 srbski ujetniki.

Tako bosta v naši dolini kar dva nova spomenika Mariji na čast pričala o dnevih, ko se je naše ljudstvo zatekalo k svoji Materi!.

Stebrišče ob trimostju in ribarnice bodo res lepe

Sedaj se že kaže, kako učinkovito zunanjost bo imelo stebrišče ob trimostju, povezano z ribarnicami, ki bodo lepo in smiselno priključene na veliko mesarsko tržnico. Od trimostja pa do ribarnic so že postavili deset parov stebrov iz umetnega kamna. Stebri imajo za zaključek lične kapitlje iz umetnega kamna. Sedaj gradijo nad njimi leseni opaž, v katerem bodo zabetonirali železobetonske preklade. Te bodo povezale stebrovje in tvorile osnovno ogrodje za streho, s katerim bo stebrišče pokrito. Proti Ljubljanici bo gledalo le deset stebrov, medtem ko bo na cesto in proti Pogačarjevemu trgu gledalo 14 stebrov. Dve zidani veliki obokani okni, ki jih gradijo sedaj nad ribarnicami med tržnicami in stebriščem, bosta smiselno zaključevali stebrišče in ga lepo vezali s tržnicami. Proti trgu bo ta del zaključen še s štirimi stebri.

Ribarnicam samim, ki bodo pod zemljo in pod stebriščem, manjkajo še obokani betonski stropi. Položasto stopnišče, ki gleda celo na Ljubljanico, je že v glavnem dokončano. Ob trimostju zaključuje stebrišče cvetličarna, za katero so že zabetonirani temelji. Tako se vsa dela naglo približujejo koncu vsaj v surovem, medtem ko v tržnicah hitijo, da bi uredili tudi notranjost. V treh dolgih mesarskih tržnicah sedaj že dokončavajo opremo posameznih mesarskih prodajaln. Ni treba posebej poudarjati, da so vsa okna že zasteklena. Vse mesarske prodajalne v tržnicah so sestavljene iz blokov umetnega kamna. Tudi prodajna miza, pred katero bodo stali kupci, je iz umetnega kamna. Plošča sama je bila napravljena kar na mestu. Z njo so povezali stranske plošče iz umetnega kamna, ki jo nosijo. Seveda morajo sedaj prodajne mize sproti brusiti, vendar bo tudi to delo v kratkem končano. Za semeniščem so odstranili že nekaj lesenih mesarskih stojnic. Tam so začeli urejati visoki cestni nasip, ki bo skoraj za poldrug meter višji kakor pa Pogačarjev trg. Začasno bodo na cestni nasip ob mesarskih tržnicah vodile številne položne stezice z niže ležečega trga. Tako bodo ob končni ureditvi mesarskih tržnic posamezne mesarske prodajalne dostopne prav od vseh mest na živilskem in Pogačarjevem trgu. Seveda je ta rešitev začasna, saj bo pri nadaljnji graditvi tržnih poslopij ves svet od Zmajskega mostu pa do Kresije zravnan na višino novega cestnega nasipa ob mesarskih tržnicah.

Obravnave o dopustnem dobičku

Ljubljana, 13. nov.

Na okrajnem sodišču v mali sobi št. 28 se sedaj dnevno razvijajo razprave o dopustnem dobičku, ki ga lahko zahtevajo trgovci pri nadrobni prodaji različnih potrebščin in blaga, ki je racionirano in glede katerega je prodaja urejena po navodilih, predpisih in ukrepih, izdanih od Visokega komisarja v zadnjih mesecih. Ovadenih je mnogo trgovcev, da so zahtevali pri nadrobni prodaji mnogo višje odstotne pribitke na nabavne cene blaga, nekateri celo do 30%. Prihajajo tudi že ovadbe, da so nekatere osebe kršile zadnje predpise o klanju prašičev in da zakola niso naznanile »Prevodu«. Vrste se tudi razprave glede nakupa krompirja in njega dovoza v Ljubljano brez predpisanega dovoljenja, ki ga izdaja »Prevod«. Te razprave so bile vse začasno preložene, da odloči okrožno kot prizivno sodišče pristojnost okrajnega sodišča za presojo takih kršitev.

Za kršitev predpisov o dopustnem dobičku pri nadrobni prodaji blaga so določene v prvi vrsti le denarne kazni do 5000 lir, v skrajno težkih primerih pa tudi zaporna kazen. Proti brezvestnim verižnikom in skrivalcem življenjskih zalog pa je sedaj vpeljana na podlagi Ducejevega razglasa z dne 24. oktobra tudi smrtna kazen, odnosno dosmrtna ječa.

Pred okrajnim sodiščem je bilo zadnji čas obsojenih že več trgovcev, ker so prodajali blago na drobno s prevelikim dobičkom. Obsojeni so bili povečini na denarne kazni do 420 lir in na 200 lir povprečnine. Hkratu pa je bila odrejena zaplenitev blagovne zaloge. V nekaterih primerih je bilo zaplenjeno blago v vrednosti do 250 tisoč lir.

Kontrolni organi finančne straže so pri nekem ljubljanskem trgovcu na primer ugotovili, da je poleti nabavil za okoli 36.000 lir tkanin. Od zaloge je odprodal tkanine s 26—28% pribitkom na nabavno ceno. Ovaden je bil sodišču zaradi prestopka člena 4 predpisov o dobičku pri nadrobni prodaji. Na včerajšnji razpravi je trgovec priznal, da je tkanine prodajal s ca 25% pribitka, ni pa kriv, ker je bil prepričan, da so bile tkanine boljše vrste blago, kakor je bilo navedeno v prijavi. Bil je obsojen na 420 lir denarne kazni in na 200 lir povprečnine, hkratu je bila izrečena zaplenitev ostale zaloge tkanin. Sodba še ni pravomočna. Trgovec je podal proti sodbi priziv

Žrtev

Žrtev živi v tišini kakor vse, kar je zares velikega. Človek se žrtvuje, ko se mora žrtvovati iz notranjega nagiba in potrebe, potem ko je postal človek v hudi šoli za to voljan. Da je človek voljan žrtvovati se, je najbolj resna in najbolj močna radost, ki utegne človeka prešinjati. Vsi ti stavki se dozdevajo, kot bi si nasprotovali, vendar so resnični in smiselno urejeni.

Dandanašnja doba je doba raznih žrtev in samega žrtvovanja — bodi glede na vojaške napore, bodi v življenju vseh domovanj. Upajmo, da bo ta doba izšolala duhá naših sodobnikov in njihovih otrok za dolga leta. Le preveč smo bili prej razmehčani in razigrani. Če postane življenje igra, se spremeni v bedo. Vse sile se raztajajo, kosti se zmehčajo; a ne le kosti, tudi volja se razrahlja in iz razcefranosti volje in hotenja se izcimi brezumnost. Človek uspeva samo, ko ga kaj primora.

Doba mehkužnosti je za nami. Dnevi so strogi, besedica »ne« je glasna, povsod občutimo mejo. Zavrnjeni smo na najpotrebnejše. Zdaj je postal človek spet človek, ker se je zbudil v svoji notranjosti, ker občuti vse povsod samo nasprotovanje. Postavljeni smo v dobo samega trdega dela.

Toda delo, udejstvovanje, to ni žrtev. Ni prav, če pravimo, da je hiša grad, hribček gora, zabava veselje, bodica žalost in kar je majhno, da je veliko. Majhne izgube in omejitve, ki jih vsakdo doživlja, ki prav za prav niso vredne besede, to niso žrtve. Žrtve so redke, so velike in so zmeraj poslednje in največje delo.

Razumni človek se zgrozi spričo žrtve. Tisti, ki je za nas vse doprinesel največjo žrtev, je prosil Očeta, »naj gre ta kelih od mene...« Razumni človek se ne ustraši žrtve zato, kakor da bi bil bojazljivec, pač pa zato, ker spoštuje dobrine življenja in je zasidran v globoki hvaležnosti do vsega, kar je prejel. Žrtev je zmeraj odpoved in oddaja. Ali pa smemo kaj dati, če ni sila nujna? Samo kvartopirec izpostavlja svoje imetje slučaju, ne da bi pri tem kaj pomislil. Da človek hoče obdržati, kar ima, pa bodi da je to zunanja ali notranja dobrina, to dejstvo je podlaga vsemu človeškemu sožitju. »Ali mora to res biti?« — to je vprašanje razumnega človeka, kadar se pojavi pred njim misel na žrtev.

Tako se lahko vpraša, ker se zaveda o sebi, da je pripravljen storiti, kar je potrebno. Žrtev zahteva najvišjo svobodo, namreč to, da ni navezana ne na imetje, ne na čas, denar, na kako radost, na kako dobrino in niti ne na življenje. Jaz imam, kar imam in sem vesel in hvaležen, da imam. Toda mene nima nobena reč. Jaz imam, toda mene nima nihče, ne denar, ne zabava, niti ne življenje. Le kdor ima, da more izgubiti in ostane vendar še isti, kot je bil, le ta zares ima. Kdor ima drugače, ta nima, pač pa imajo druge stvari njega. In le v taki svobodi se dogajajo žrtve. Takega pomena so besede: Kdor izgubi življenje zaradi mene, ta ga bo našel.

Taka je žrtev. Ti moraš in si pripravljen. Greš in prešine te najresnejše in največje veselje. To je žrtev.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 5 veljaven od 15. novembra 1941

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 19. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo, za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati niže, nikakor pa ne više kakor po odrejeni ceni.

Prve številke pomenijo cene na debelo, druge pa na drobno.

Česen L 7.05, 8.25; korenje (rdeči korenček) L 2.40, 3; karfijola L 2.85, 3.45; čebula L 2, 2.40 glavnata solata I. vrste 3.30, 3.80; solata II. vrste L 1.90, 2.40; Zelena L 2, 2.40; špinača L 2.85, 3.35; paprika zelena L 2.65, 3.25; paradižniki L 1.60, 2; radič L 3.05, 3.65; fige suhe v celofanu L 9.25, 10.30; fige suhe v košaricah L 8.50, 9.85; jabolka I. vrste L 4.55, 5.45; jabolka II. vrste L 4, 4.80; hruške I. vrste L 4.80, 5.75; hruške II. vrste L 3.85, 4.60; grozdje L 4.95, 6.50; citrone nad 150 g L 0.45, 0.50 komad; citrone pod 150 g L 0.40, 0.45 komad; domači krompir L 1 pri kmetu, 1.30; semenski krompir »Bitnje« L 1.50 (pri kmetu)

Opombe

1. Jabolka I. vrste so: Parmene, renetke, mošanjški, champagne, Grafensteiner, Deliziose, Morgenduft, Jonatan, Wagner, Star, Imperatore, Abbondanza, Sergente, Annurche.

Hruške I. vrste so: William, Passagrassana, Kaiser, Esperen, Bergamotte, Spadone, Sommer-Citronen, Buttire, Ardenpont, Decana, Duchessa, Abate.

2. Pri iznačbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci zahtevati tak račun.

3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvzemši domači krompir — le za uvoženo blago. Razume se brez tare.

4. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno pa veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika.

Ljubljana, dne 11. novembra 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Naloge dijaške telesne vzgoje

Viteško vedenje pred športnimi rezultati!

Ljubljana, 13. novembra.

Letošnja jesen pomeni v srednješolski športni vzgoji važen korak naprej. Medtem ko so bili deležni telesne vzgoje v prejšnjih letih le učenci nekaterih narodov, je letos pouk telovadbe obvezen v vseh šolah in vseh razredih. Za slovenski šport je zlasti dragoceno dejstvo, da telovadijo letos tudi vsi sedmo- in osmošilci. To so dijaki, ki naj bi predstavljali našo juniorsko elito.

V zvezi s pomnožitvijo telovadnih ur je bilo nastavljenih tudi nekaj novih učnih moči, med njimi več absolventov belgrajske višje šole za telesno vzgojo. Dosedanjim zaslužnim in preizkušenim ljubljanskim učiteljem telesne vzgoje so se pridružile mlade moči, ki bodo podjetno razširjale med slovenskimi dijaki in dijakinjami veselje za zdravo športno udejstvovanje.

»Česa lahko pričakuje ljubljanski šport od vašega sodelovanja?« smo vprašali mladega učitelja telesne vzgoje. Povedal je, da se mu zdi v začetku glavno, da da poudarka viteškemu obnašanju športne mladine. »Fant naj bo možat in uglajen obenem!« — Dijake je treba najprej navaditi reda in pravega športnega obnašanja, zatem pa pride pravi trening, ko lahko dela učitelj z učenci kakor tovariš s tovariši. »Četrt leta bom formalist, vzgojitelj in — učitelj lepega obnašanja, potem pa trener.« Tako si predstavlja svojo nalogo naš športni znanec in tovariš.

Ljubljanski športni klubi — Ilirija, Planina, Hermes in drugi — bodo nove dejavnosti gotovo veseli. Odslej bodo prejemali športni klubi izšolan človeški material, ki bo prinesel že iz srednje šole veliko znanja o lahki atletiki, smučanju, igrah z žogo in podobno. Zimsko dobo bodo učitelji telesne vzgoje porabili največ za smuško gimnastiko in smučanje, za igre z žogo in lahko atletiko. Tu pridejo v poštev zlasti predvaje za skok v višino in daljino, troskok, tek čez zapreke, ob suhem vremenu pa teki čez drn in strn. Prepričani smo, da bo kmalu prišel čas, ko bo imel vsak osmošolec toliko športne zavesti in znanja, da se bo uveljavil vsaj v eni panogi telesne vzgoje.

Enkrat v zgodovini slovenskega športa smo doživeli največje napore v vrstah SK Ilirije. To je bilo potem, ko so zgradili športno plavališče in so se trenerji in plavalci zagrizli v delo, da bi postali enaki obmorskim plavalnim klubom. Takrat so ustanovili plavalno šolo »Ilirije«, skozi »ilirijanske roke« je šlo letno par sto mladih plavalcev, talenti so ostali, plavalna Ilirija pa se je razvila v ponos vsega slovenskega športa.

Takih in podobnih naprav pričakujemo sedaj, ko je v srednjih šolah več športa, tudi v lahki atletiki, najprimernejšem dijaškem športu. Po nekaj mesecih dela bodo strokovni učitelji kaj lahko odkrili najnadarjenejše atlete, športni klubi pa jih bodo radi sprejeli med svoje juniorske vrste.

Po uspelem letošnjem atletskem troboju med Planino, Hermesom in Ilirijo, smo se prepričali, da je slovenska atletika na dobri poti. V Ljubljani imamo kar tri kvalitetne klube, med katerimi vlada zmerna in zdrava športna rivaliteta. Trije klubi v enem mestu — to omogoča tudi lepe in zanimive prireditve, ki imajo važen delež pri napredku atletike. Vendar, ne gre nam za male sezonske uspehe, temveč za one, katerih so naši bistri in zdravi fantje resnično sposobni. Le-te pa bodo dosegli samo po tem, kadar bodo vsi trije ljubljanski klubi imeli vsaj po sto nadarjenih izbranih juniorjev!

S svojim dosedanjim udejstvovanjem so učitelji telesne vzgoje pokazali, da so pripravljeni sodelovati z organizacijami zasebne pobude. To velja zlasti za plavalne in reševalne tečaje SK Ilirije. Prepričani smo, da se jih bo našlo dovolj, ki bodo tudi slovenski atletiki pomagali do večjega razmaha in vidnejših uspehov.

V nedeljo zopet boj za žogo in za točke...

Vreme je prisililo SNZ, da je poslala svoje enajstorice baš v najlepšem zagonu za točke, na kratek dopust. Snega ni več — nebo se sicer zopet kremži — nogometaši pa se pripravljajo na nova srečanja.

V nedeljo bodo nadaljevali z letošnjim jesenskim prvenstvom. Najbolj zgodnji bodo na igrišču Marsa, kje se bosta ob enih srečala oba predzadnja s tablice, Elan in Grafika.

Na igrišču Ljubljane bo tudi tokrat dvojni spored. Ob pol dveh bo srečanje med Svobodo in Hermesom, takoj po prvi tekmi pa nastopita moštvi Ljubljane in Jadrana.

Računanje prognoz prepuščamo za enkrat cenjenim bralcem samim. Da jim bo naloga lažja, ponavljamo objavo razpredelnice po 4. kolu:

Ljubljana	4	4	0	0	18 : 2	8
Mars	3	2	0	1	11 : 3	4
Hermes	3	2	0	1	10 : 5	4
Jadran	4	1	1	2	10 : 11	3
Svoboda	3	0	2	1	3 : 9	2
Elan	2	0	1	1	1 : 9	1
Grafika	3	0	0	3	2 : 16	0

Na igrišču Mladike bo ob 10. dopoldne nadaljevanje prekinjene tekme med Mladiko in Mostami. »Uradno« bodo igrali le 7 minut, zatem pa bodo nadaljevali »prijateljsko«.

Naši najhitrejši na 800 m

Koširjev čas na 800 m (1:57.4) je sicer hvale vreden, zasluži pa le 858 točk. Če vemo, da je čas istega atleta na 1500 m vreden kar 953 točk, tedaj nam je jasno, da je Košir rojen za daljše proge. Za danes si oglejmo letošnje najboljše v teku na 800 m: 1. Košir, Planina 1:57.4, 2. Oberšek, Ilirija 2:01.0, 3. Nabernik, Planina 2:02.3, 4 Magušar, Ilirija 2:04.6, 5. Srakar, Hermes 2:05.0, 6. Skušek Planina 2:06.2, 7. Jovan, Planina 2:08.0, 8. Glonar, Ilirija 2:08.3, 9. Zupan, Planina 2:09.3, 10. Potočnik, Planina 2:10.3, Slovenski rekord je postavil Košir letos, svetovnega pa Rudolf Harbig, Nemčija 1:46.6 leta 1939.

Dunajske plavalke boljše od madžarskih

V ženskem plavalnem dvoboju med reprezentancama Dunaja in Budimpešte so zmagale brhke Dunajčanke z 39:34. Borbe so bile močno napete odločile pa so skakalke Dunaja, ki so pokazale več znanja in boljši slog.

Kakor smo napovedali, je bila v madžarskem »moštvu« najuspešnejša Ilonka Novak. V hrbtnem plavanju na 100 m je zmagala z odličnim časom 1:18.6 min; Kumerjeva (Dunaj je dosegla drugo mesto z 1:25.4.

V prostem slogu na 400 m je bilo kar dvoje presenečeni: zmage si ni priborila niti dobra Ilonka niti nemška prvakinja Thallerjeva, pač pa Albachova (Budimpešta). Čas prvakinje, 6:07.8, ne pomeni nič izrednega.

Na 100 m prosto je zmagala Ilonka Novak z 1:13.4, na 200 m prsno pa Seibold (Dunaj) 3:19.5. — V soboto in nedeljo so se pomerili tudi waterpolisti Dunaja in Monakovega. V soboto so igrali neodločeno 1:1, v nedeljo pa so zmagali Dunajčani zasluženo s 4:1.

*

Berlinu so začeli drsalno sezono. V berlinski športni palači so v nedeljo začeli letošnjo zimsko sezono. V drsanju sta nastopili znameniti dunajski dvojici Baier in Pausin. Posebno velik uspeh sta žela Pausinova s »Plesom kontrastov«. Za drsalci so nastopili igralci hokeja. Berlinski drsalni klub je zmagal nad SC Riessersee s 5:1 (1:1, 1:0, 3:0).

Zgodovina idrijskih čipk

Pričetni izdelki so se pojavili v starem veku (pred letom 476 po Kr.) in sicer najprej v vzhodnih deželah kot vezeni pajčolani in predpasnice.

Prvi poskusi naj bi nastali iz posnemanja oblike ribiških mrež, katero so okrasili z raznimi liki. Iz tega se je razvilo v srednjem veku (po letu 476) vézenje na mrežasto blago.

V Evropo so menda prinesli prve take izdelke razni arabski rodovi iz severne Afrike, ki so pričeli zasedati nasproti ležečo Španijo kmalu po letu 700 in se tam vzdržali do leta 1490.

Gotovo je toliko, da so se v Evropi pojavile vézene čipke proti koncu 15. stoletja in sicer po Španiji in Italiji, posebno v Siciliji, Sardiniji ter v mestu Genovi, nato po Nizozemskem (takratna Holandska in Belgija) ter dalje po severni Nemčiji.

Ker je bila Nizozemska v 16. in 17. stoletju pod špansko oblastjo ter sta si obe deželi zamenjavali obrtnike, posebno rudarje, je smatrati, da se je zaneslo čipkarstvo v severne kraje potom Nizozemske naravnost iz Španije.

Prve knjige risanih vzorcev so izšle leta 1597 v Italiji in Nemčiji. Prve svetovne razstave so bile pa prirejene šele leta 1892 in 1900 v Parizu ter 1905 in 1906 na Dunaju in v Berlinu.

Kako se izdelujejo čipke.

Čipke — merletti, pizzi — se izdelujejo na tri tehnične načine:

I. Vézene s šivanko ali kvačko — ad ago, a punto.

Sredi 1500 so se pečale ž njimi največ plemenitaške gospe.

Središče teh izdelkov je bilo takrat v Benetkah, kjer je bila tudi strokovna šola, imenovana »di Burano«. Ti izdelki so prvačili do konca leta 1600, nato pa prišli iz mode. Obdržali so se delj časa le v nizozemski pokrajini Flandriji in na Angleškem.

V XVI. stoletju je vpeljala francoska kraljica Katarina de Medici († 1589), doma iz Firenze, nove italijanske vzorce. Takrat so prišle italijanske čipke v trgovino že kot samostojen izdelek.

Omenjene nove vzorce so pričeli posnemati, a v povečani obliki, po francoskih mestih Alençon in Valenciennes.

Od XVII. stoletja naprej so pričele stopati v ospredje čipke glavnega belgijskega mesta Bruslja, napravljene iz najfinejše tvarine ter po umetniških risbah.

Glavni sedež čipkarske industrije je bil pa do konca l. 1600 še vedno v Španiji in Italiji, posebno v Benetkah; tamošnji okus je namreč veljal kot splošno merodajen.

I. Predene na vreteno — a fusetti —; največ v italijanskih mestih Genovi in Milanu.

III. Klekljane — dentelli a piombo, a tombolo.

Ker pridejo za Idrijo v poštev najbolj zadnje, ostanemo pri njih.

Izdelujejo se na posebnih blazinicah — cuscinetto, po idrijsko »bula« (die Beule = bula, die Bulle = strešje?).

Te blazinice imajo po nemških in čeških krajih ter v Idriji obliko širokih, a kratkih ter vrtljivih valjarjev, napravljenih iz blaga in žaganja. Po južni Italiji, Franciji in Belgiji so pa oglate in ploske.

Po njih površini se napne zrisan vzorec iz močnega, rumenega papirja (imenovan v Idriji papirci). Na takem vzorcu se vbada in plete sukanec, ki je na drugem koncu navit na neko število klekljev (piombino, Klöppel). Blazinica se postavi v pehar iz vrbovja, posadi na mizo ter pristavi stol. To je v glavnem vsa priprava.

V Idriji imajo lične, tipične »klekljarske mizice« za eno osebo.

Zgodovina klekljanja.

Prve take čipke z »vpletenim vbodom« — a punto — so se izdelovale le z dvema paroma klekljev. V trgovini so se imenovale: tracciate, Flechtspitzen. Pojavile so se malo pred letom 1400 najprvo po Španiji in Italiji.

Točnega pričetka klekljanja ni mogoče več dognati. Ker je bilo namreč to izdelovanje veliko priročnejše od prejšnjega vézenja ter zaradi priprostih sredstev dostopno vsem slojem, se je naglo razširilo in udomačilo, da v takratnih časih niso več razločevali izvirnega kraja.

Vendar se smatra po raznih znakih, da izhaja klekljanje iz Španije. Kajti razširjeno je bilo tudi po špansko-portugalski naselbini Paragvaj v Južni Ameriki, poleg tega pa so uživali star sloves izdelki afrikanskega otoka Teneriffe v Kanarskem otočju. (To otočje leži nasproti zahodne obale severnoafriške države Maroko; bilo je odkrito in zasedeno po Špancih leta 1344.)

Te okoliščine bi potrdile mnenje, da so prinesla čipkarstvo v Evropo arabska plemena iz Afrike; a razmahniti se je moglo šele potem, ko se je po njih podvrženju Španija umirila.

(Dalje.)

Izšla je

Družinska pratika

za leto 1942.

Dobili jo boste za ceno

L 2·—

v Ljudski knjigarni, v trgovini Ničman in v vseh drugih knjigarnah in mnogih trgovinah v Ljubljani in na deželi.

Ker naklada ni velika, sezite takoj po pratiki sv. Družine.

Drobne novice

Koledar

Petek, 14. novembra: Jozafat Kunčevič, škof in mučenec; Veneranda, devica in mučenica.

Sobota, 15. novembra: Mati božje previd.; Leopold, kralj; Albert V., cerkveni učenik.

Novi grobovi

† **Kervina Marija,** soproga zvaničnika drž. železnic v pokoju, je po dolgi in mučni bolezni za vedno zatisnila oči. Pogreb blage matere bo v petek 14. novembra ob 15.30 iz kapelice sv. Marije na Žalah. Naj ji sveti večna luč! Vsem sorodnikom naše sožalje!

† **Štembov Marija, roj. Babnik.** V četrtek je izdihnila blaga mati in vestna gospodinja Štembov Marija. Pogreb pokojnice bo v soboto 15. novembra ob pol petih s kapelice sv. Petra na Žalah. Naj počiva v miru, njenim dragim naše sožalje!

Osebne novice

= **Poročila sta se v Trstu** dne 9. t. m. gosp. **Ivo Lahajner,** bančni uradnik iz Ljubljane in gdč. **Mila Širca** iz ugledne tržaške rodbine. Novoporočencema želimo obilo sreče na njuni skupni življenski poti!

Praktična novost za zatemnitev vež in stopnišč

Po naredbi oblasti moramo pri zatemnitvi paziti ne samo na sobe, temveč tudi na hodnike, veže, stranišča itd. Pri odpiranju vežnih vrat ne sme uhajati svetloba na cesto ali dvorišče. Samo modro prepleskane ali z modrim prosojnim papirjem ovite žarnice niso pravilno zatemnjene. Po navodilih za zatemnitev, ki jih je izdal mestni zaščitni oddelek dne 5. avgusta 1941, morajo biti take žarnice tako zatemnjene, da je onemogočen kakršenkoli odsev. V našem uredništvu se je oglasil okrajni tajnik v pokoju g. Puc Rudolf iz Ljubljane, stanujoč v Prekmurski ulici št. 2 (za topničarsko vojašnico) in pokazal novost, ki jo je odobril tudi zaščitni urad. Iz kartona je izdelal razpršilnik svetlobe, ki v resnici ustreza predpisom za zatemnitev vež, hodnikov in stopnišč. Je prav uporaben in poceni, saj človek tak razpršilnik izdela sam brez stroškov. Seveda je razpršilnik primeren le za prostore ki jih ne rabimo za delo, popolnoma pa zadošča povsod, kjer moramo videti le toliko, da se lahko orientiramo. Marsikje bi razpršilnik nudil celo več svetlobe, kakor je sedaj nudijo močno, a vendar nepravilno zatemnjene žarnice na hodnikih in po vežah. Razpršilnik svetlobe bo služil tudi vsem tistim, ki nimajo zatemnjene spalne sobe, pa žele imeti vendarle nočno lučko, ki bi odgovarjala predpisom. Razpršilnik bo g. Puc Rudolf imenoval »Je—ni« in ga bo tudi izdeloval in razpečaval po primerni cen. Tako me je zbral zato, ker razpršilnik nudi toliko svetlobe, da se lahko kretamo, ni pa toliko svetel, da bi prišli v navzkrižje z zatemnitvenimi predpisi. Kdor se zanima za razpršilnik svetlobe, si ga lahko ogleda pri g. Pucu.

Marsikje bodo sedaj prišli tudi v zadrego, ker imajo zatemnitveni papir kar enostavno prilepljen na notranjih zimskih oknih. Ta rešitev je bila ugodna poleti, ko so čez dan lahko ostala notranja okna odprta. Ker pritiska mraz, bo vsakdo hotel imeti tudi notranjo stran okna zaprto. Odstraniti bo moral torej če bo hotel imeti svetlobo, zatemnitveni papir z notranjih oken. Za zatemnitev pa bo treba izdelati okvirje, ki bodo pokrili celo okno. Taki so dragi. Tudi shranjevanje okvirjev čez dan zavzame precej prostora. Dober pripomoček je tudi, in kar je najvažnejše, mnogo cenejši, zastor iz papirja pritrjen na dveh letvah. Obesiti ali sneti tak zastor je zelo lahko, papirnati zastor se lahko navije in se lažje shrani. Nabavni stroški za papir in dve palici pa so proti drugim načinom zatemnitve tudi mnogo cenejši. Vzorec tega zatemnitvenega zastora je g. Puc tudi izdelal in si ga vsakdo pri njem na domu lahko ogleda.

Ljubljančani!

Vsem je posvečena prekrasna povest LEE FATURJEVE

„Če burja trese cvet"

v kateri je opisano življenje naših znamenitih mož v Ljubljani okoli leta 1800.

Vsa romantika takratnih časov je v tej povesti . . .

Povest bo izšla v Slovenčevem koledarju in bi v formatu knjig „Slovenčeve knjižnice" predstavljala knjigo zase.

Za samo 11 lir boste dobili nadvse bogat almanah, neobhodno potreben v današnjih dneh vsakomur. — Veliki koledar bo verna slika vseh dogajanj v današnjih dneh in bo obsegal 288 strani, velikih skoraj polovico strani „Slovenca".

Ljubljančani!

Naročite koledar takoj! Le do 25 t. m. ima e še čas!

Koledar naročite lahko kar pri naših inkasantih.

— **Čemerno vreme.** Ta teden vlada oblačno, megleno in sploh slabo vreme brez sonca. Barometer je začel počasi padati. V četrtek zjutraj je dosegel stanje 760.2 milim. Temperatura se skoraj drži na višini zadnjih dni. V četrtek je bila najnižja jutranja temperatura +6 stopinj Celzija, v sredo dnevna najvišja +7 stopinj Celzija. Od srede zjutraj pa do četrtka zjutraj je meteorološki zavod zaznamoval 1.2 milim. dežja. Nalahno je rosilo. Drugače je bilo zelo oblačno in kislo vreme. Začel je pihati severovzhodnik. Splošno južno vreme je po ravninah in na prisončnih straneh hribov popolnoma odpihalo do 30 cm zapadli sneg. Ljubljanica prav počasi narašča.

— **Današnja mladina.** Prejeli smo: Prvi sneg je pobelil polja, gozdove skratka: zametel je vse dodobra. V okolici mesta je bilo dopoldne tistega dne še vse pod snegom. Le ozka gaz je držala do glavne ceste. Gruča otrok je razposajena šla v šolo. Srečali so starejšo gospo. Mesto, da bi se ji oni umaknili, je morala gospa stopiti v visoki sneg. Žalostno je pogledala za njimi in odšla dalje. Videla sem ves prizor in globoko se mi je vtisnil v srce.

— **Mali harmonikarji Rdečemu križu.** Mali harmonikarji so od svoje prireditve, ki je bila dne 26. oktobra 1941 pod vodstvom g. učitelja Novaka Gregorja v Prosvetnem domu na Vrhniki, darovali ves čisti dobiček 1100 Lir Rdečemu križu, in sicer 600 lir odseku za občino Vrhniko, ostanek 500 Lir pa Osrednjemu odboru za socialno pomoč v Ljubljani. Za ta velikodušni dar se izreka najtoplejša zahvala.

Ljubljana

| **Kongregacija akademičark** pri oo. frančiškanih ima zopet redne tedenske sestanke, in sicer *vsak petek ob sedmih zvečer* v frančiškanski kapeli. Vse akademičarke, posebno pa še novinke, prisrčno vabljene!

| **Robbov spomenik.** Mestni delavci so pred dnevi z deskami zakrili Robbov spomenik pred mestnim magistratom, da ga obvarujejo pred mrazom, ki lahko nenadoma nastopi. Dalje so mestni delavci pobrali iz vseh drevoredov in nasadov prenosljive zelene klopi ter jih odpeljali v skladišča.

| **Za oblačilne nakaznice** je današnji petek še čas, da greste ponje v uradni prostor svojega okoliša. Opozarjamo vso javnost na važnost oblačilnih nakaznic, saj brez njih ne bo mogoče dobiti prav nobenega blaga in nobenih potrebščin, ki so navedene v navodilu za racionirano prodajo oblačilnih predmetov tja do 31. oktobra prihodnjega leta. Edino z oblačilnimi nakaznicami bomo letos in prihodnje leto do kraja oktobra lahko kupovali najpotrebnejše oblačilne predmete!

| **Večja odločnost na tramvaju** je bila že skrajno potrebna, da se ljudje nauče reda ter s svojo nedisciplinranostjo drugim ljudem ne tratijo dragocenega časa. Že neštetokrat smo opominjali, naj ljudje vstopajo samo pri zadnjih vratih in izstopajo samo pri sprednjih, toda pomagalo je tako malo, da z vstopanjem pri sprednjih vratih mnogi še vedno ovirajo naglo izstopanje drugih — drugi pa spet pri zadnjih vratih tišče ven, da ljudje ne morejo pravilno vstopati. Prav ti neredni ljudje pa potem v vozu najbolj glasno in ogorčeno zabavljajo na zamude tramvaja, ki jih edino oni sami povzročajo. Zato je sedaj z najboljšim namenom, da se skrajšajo zamude, naposled vendar *strogo naročeno vsem voznikom, da morajo zavrniti vsakogar, ki hoče vstopiti pri sprednjih vratih,* ker pri sprednjih vratih smejo vstopati samo uniformirani stražniki, uniformirano uslužbenstvo tramvaja ter vojaki v službi. Vsakemu drugemu, *ki bi silil spredaj v voz, mora voznik pred nosom zapreti vrata.* Kdor bi pa tega nežnega migljaja ali drugega opomina še ne upošteval, bo imel opraviti s stražnikom. Vstopanje je torej dovoljeno samo pri zadnjih vratih, od tod naj se pa ljudje naglo pomikajo v notranjost voza, zavzamejo sedeže, nikakor pa ne smejo stati poleg praznega sedeža ter v gneči tako zavzemati sedeža drugim. Kdor na ta način neobzirno do svojih sopotnikov zavzema stojišče in sedež, naj plača tudi dve vozovnici, vendar bo pa kljub dvema vozovnicama vsa okolica vedela, s kako vzgojenim človekom ima opraviti. V vozu se vedno pomikajte proti sprednjim vratom, da ne bo zamud pri izstopanju. Razsodni ljudje naj pa sami opozarjajo neredne sopotnike, naj ne ovirajo naglega poslovanja, vstopanja in izstopanja ter sploh tramvajskega prometa. »Čas je zlato« mora veljati tudi na tramvaju prav za vsakega brez izjeme! Zato tudi za vozovnico vedno pripravite kovani drobiž!

| **Na splošno željo občinstva bo »Rokodelski oder«** ponovil uspeli »Zabavni večer«. Na sporedu je veseloigra: »Fest fant«, dva komična prizora, Tinček in Tonček s kupleti. Veseli kvartet in prizor iz slovenske gostilne. Med dejanji glasba. Občinstvo opozarjamo, naj si vstopnice nabavi v predprodaji, da ne bo zvečer navala pri blagajni, kakor je bilo preteklo nedeljo. Predprodaja je v nedeljo od 10 do 12 in eno uro pred predstavo v Rokodelskem domu, Petrarkova 12/I.

| **Krompir,** ki so ga stranke naročile pri sledečih trgovcih: Bervar Mirko, Ciber Marija, Črnjač Marija, Felber Antonija, Globelnik Ivan, Hert Gabrijela, Hrovatin P., Jeršek Josipina, Kapus Marija, Langus Ivanka, Mencinger Anton, Milič Stana, Mohar Franc, Možina Alojz, Novak Ivan, Pavčič Božidar, Pirc Ivan, Pretner Stanko, Štular Nežka, Urek Franjo, Vider Marija, Zajc Anton, naj pridejo takoj v Javna skladišča, Dunajska cesta št. 33 k tvrdki Fran Pogačnik, da odpeljejo za njih določene količine.

| **Na ponedeljkovem velikem koncertu** naše Glasbene Matice na katerem se bosta izvajali Sattnerjeva kantata Jeftejeva prisega in Arničeva Te Deum simfonija, bo nastopila kot solistka naša odlična sopranistka operna pevka Valerija Heybalova. Zapela bo dva Lajovčeva samospeva s spremljevanjem simfoničnega orkestra ter Pesem o tkalcu. Skladbo spremljevanja za simfonični orkester je napisal skladatelj L. M. Škerjanc. Matični koncert bo prva velika simfonična-zborovska koncertna prireditev v letošnji sezoni. Taki koncertti pomenijo vedno velik muzikalen dogodek v našem koncertnem življenju, posebno ob prilikah, ko se izvajajo velika simfonična dela prvič v koncertni dvorani. Ob tej priliki bo krstna izvedba Arničeve Te Deum simfonije. Koncert bo v ponedeljek, dne 17. t. m. ob ½7. uri zvečer v veliki Unionski dvorani. Opozarjamo, da bo začetek točen, zato tudi konec par minut pred 8. uro zvečer. Za koncert je izšla programna knjižica z vsemi teksti. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

| **»On in njegova sestra«,** komedijo v štirih dejanjih uprizori frančiškanska prosveta v nedeljo, 16. novembra ob 5 popoldne. Zaradi velikega zanimanja si preskrbite vstopnice že v predprodaji v trgovini Sfiligoj, Frančiškanska ulica. Vabimo k čim večji udeležbi.

Gledališče

Drama. 14. nov., petek: »Nocoj bomo improvizirali«. Red B. Začetek ob 17.30. — 15. nov., sobota: »Hamlet«. Izven. Znižane cene. Začetek ob 17. — 16. nov., nedelja: Dopoldne ob 10.30 »Princeska in pastirček«. Mladinska predstava. Znižane cene. — Ob 17.30 »Boter Andraž«. Izven. — 17. nov., ponedeljek: Zaprto.

Opera. 14. nov., petek: Zaključena predstava za Dopolavoro. Začetek ob 17.30. — 15. nov., sobota: »Grof Luksemburški«. Izven. Začetek ob 17. — 16. nov., nedelja: »Rigoletto«. Izven. Začetek ob 15. — 17. nov., ponedeljek: Zaprto.

P. n. gledališko občinstvo opozarjamo na različni začetek predstav v Operi in Drami. Ker je potrebno, da se prično daljše predstave prej, prosimo, naj gledališki obiskovalci za sleherno predstavo zasledujejo z največjo pozornostjo naznačeni začetek, ki je vselej priobčen v repertoarju ter se na ta način izognejo prezgodnjemu ali prekasnemu prihajanju na predstave.

Radio Ljubljana

Petek, 14. novembra: 7.30 poročila v slovenščini — 7.45 slovenska glasba, v odmoru ob 8 napoved časa — 8.15 poročila v italijanščini — 12.15 koncert pianista Marija Salerna — 12.40 koncert tria Prek — 13 napoved časa, nato poročila v italijanščini — 13.15 poročilo Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 koncert godbe Kr. karabinjerjev pod vodstvom Cirenejia — 14 poročila v italijanščini — 14.15 koncert EIAR - Radio Ljubljana pod vodstvom D. M. Šijanca — 14.45 poročila v slovenščini — 17.15 godalni orkester Glasbene Matice pod vodstvom L. M. Škerjanca — 19 »Parliamo l'italiano«, prof. dr. Leben — 19.30 poročila v slovenščini — 19.45 komorna glasba — 20 Napoved časa in poročila v italijanščini — 20.20 komentar k dnevnim dogodkom v slovenščini — 20.45 simfonična postaja EIAr: otvoritveni koncert pod vodstvom La Rosa Parodija, v odmoru razgovor v slovenščini — 22.45 poročila v italijanščini.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška c. 48.

Poizvedovanja

Izgubljena je bila v ponedeljek, 10. t. m. črna listnica z nekaj gotovine in listinami na poti od Erjavčeve ceste, po Bleiweisovi cesti, Knafljevi ulici, Prešernovi ulici, Starem trgu, Mestnem trgu, Karlovški cesti do Privoza. Najditelja se naproša, da listnico z listinami, ki bodo za njega brezpomembne, odda v upravi »Slovenca«, gotovino pa naj si obdrži kot nagrado.

Včeraj sem zgubila zapestno urico od Tržaške c. 22 do Viča. Pošten najditelj naj jo odda: Tržaška cesta 28-I.

Iz Novega mesta

Proslava rojstnega dne Nj. Vel. Kralja in Cesarja. V proslavo rojstnega dne Nj. Vel. Kralja in Cesarja so bile v torek raz vseh novomeških hiš razobešene državne trobojnice. Praznik so slovesno proslavili vsi oddelki tukajšnje posadke, ki so popoldne v Prosvetnem domu imeli slavnostno prireditev, ki je bila izpolnjena s pestrimi točkami obširnega sporeda. Drugih prireditev v proslavo praznika ni bilo.

Umetniška razstava. V prostorih cvetličarne na Glavnem trgu je te dni odprl razstavo svojih slikarskih in kiparskih del novomeški rojak in učenec Franceta Kralja g. Vladimir Brejc. Razstava bo odprta do 17. novembra. Čeprav razstava, odnosno vse razstavljene slike in kipi niso na največji višini in se marsikateremu delu močno pozna, da je razstavljalec še začetnik, je za Novo mesto razstava primerna že zato, ker take razstave v metu že več let ni bilo in zato, ker razstavlja domačin, ki si je večino motivov za svoje slike izbral iz domačega kraja. Mladi umetnik je razstavil 27 slik, največ v akvarelu in 14 kipov. Med akvareli so zlasti lepe: Sv. Ana, Žitno polje in kozolci, med kiparskimi deli pa prednjači Eva. Mladi umetnik bi zaslužil, da bi ga Novomeščani podprli z obiskom razstave in z odkupom njegovih del, ki so vkljub temu, da še nosijo pečat nedozorelosti, vendar več vredne kakor vsako tuje blago, saj so delo domačih rok in domačega duha, ki bi moralo najti po naših stanovanjih več prostora, kakor se je to dogajalo doslej. Ob priliki te razstave se nam zdi umestno apelirati na ljubljanske umetnike, naj se vendar spomnijo tudi na Novo mesto in tukaj ob priliki priredijo razstavo svojih del, da se da Novemu mestu tudi v tem oziru prilika za napredek v kulturnem življenju. Ljubljansko gledališče je z obiski v Novem mestu že začelo in uspelo. Naj mu sledijo tudi likovni umetniki!

Gostilničarjem novomeškega okraja. Novi jedilni listi po najnovejši uredbi se dobijo v Zadružni pisarni v Novem mestu, Trdinova ulica 1, med uradnimi urami od pol 9 do 12. Listi veljajo za vse gostinske obrate novomeškega in prejšnjega krškega okraja.

Iz Gorenjske

V Kranju je umrla 30 let stara šivilja Alojzija Potočnik, ki je dolgo bolehala.

Tržič je zdaj priključen radovljiškemu okraju. Zato so te dni v Tržiču imeli zborovanje voditelji Koroške zveze iz radovljiškega okraja. Zborovanje je vodil pristaš stranke Putza, ki je ob enem dal poročilo o delu, katero je doslej bilo izvršeno.

Tudi na Jesenicah so se zbrali celični in blokovni vodje Koroške zveze, katerim je govoril krajevni skupinski vodja dr. Klein.

V Dravogradu so 9. t. m. slovesno slavili dan nemških junakov, ki so padli zo svobodo nemškega naroda. Govorili so krajevni vodja Koroške zveze Tadina, nato pa še Erik Lorber in Emerik Weisch. Tega dne so se zbrale k slavnosti tudi ženske, katerim je govorila Jobstova o 9. novembru leta 1923.

Nemški maturanti bodo končali šolo prihodnjo veliko noč. Namesto maturitetnih pismenih nalog bodo veljale zadnje štiri šolske naloge. Ustni izpiti bodo zadnje dni pred veliko nočjo. Kdor pa bi padel, bo moral do konca leta hoditi v 7. šolo

Četrta knjiga

„Slovenčeve knjižnice", prelepa zgodovinska povest iz Koroške pred 500 leti

Podkrnoški gospod

je izšla!

Povest je spisala Dolores Vieser.

Stane le 5 lir.

Dobite jo po vseh knjigarnah in trafikah.

Naročite se na celotno zbirko „Slov. knjižnice"!

Kupite tretjo knjigo „Slovenčeve knjižnice"

Deklica s Prisoj - Anže

tiskano na antičnem papirju in vezano v platno. Stane 20 lir.

Iz Hrvatske

Novi podpredsednik hrvatske vlade je že prevzel svoje posle. Naš list je že poročal, da je poglavnik oni dan imenoval bivšega ministra dr. Džaferja Kulenoviča za zastopnika ministrskega predsednika. Dosedanji podpredsednik dr. Osman Kulenovič, brat dr. Džaferja Kulenoviča, je pa bil istočasno imenovan za poslanika in opolnomočenega ministra ter stavljen na razpolago zunanjemu ministrstvu. Kakor znano, je novi podpredsednik hrvatske vlade po smrti dr. Spaha postal njegov politični naslednik in je v bivši jugoslovanski vladi zavzemal položaj ministra za gozdove in rudnike, pred tem je pa bil zastopnik prometnega ministra. Znano je tudi, da je bil dr. Džafer Kulenovič politično vedno usmerjen proti Zagrebu, njegov politični rival v muslimanski politični organizaciji dr. Šefkija Behmen pa za Belgrad. Dr. Džafer Kulenovič je svoje novo službeno mesto že prevzel.

Veliki krediti za javna dela na Hrvatskem. V prvih šestih mesecih je izdala hrvatska vlada za izvedbo raznih javnih del 285 milijonov kun.

Ustaška mladina potuje na tečaj v Italijo. Zastopniki ustaške mladine potujejo te dni v Turin na tečaj, ki bo trajal dva meseca. V Italijo je odpotovalo 50 ustašev.

Kulturni ataše pri hrvatskem poslaništvu v Madridu. Hrvatski zunanji minister je imenoval Srečka Dragičevića za kulturnega atašeja pri hrvatskem poslaništvu v Madridu.

Nova bolnišnica za duševno obolele na Hrvatskem. Ministrstvo za narodno zdravstvo je pričelo graditi na posestvu Stančič in Štakorovac pri Božjakovini novo bolnišnico za duševne bolnike. S tem bo zelo razbremenilo bolnišnico v Vrapči pri Zagrebu.

Hrvatska vlada in kmetski stan. Minister za obrt, veleobrt in trgovino dr. Dragotin Toth je te dni sprejel hrvatske časnikarje ter jim je v zvezi z novimi gospodarskimi predpisi dal izjavo, v kateri je poudarjal, da bo hrvatska vlada nudila kmetskemu stanu vso potrebno podporo.

Občine morajo same skrbeti za svoje reveže. Minister za korporacije je razposlal vsem občinam okrožnico, v kateri jih opozarja, da morajo občine same skrbeti za svoje siromašne sloje in jih ne smejo več puščati, da bi prosjačili od mesta do mesta in potem še nadlegovali ministrstvo za korporacije.

Hannoverski župan zapustil Zagreb. Te dni je odpotoval iz Zagreba hannoverski župan dr. von Haltenhoff. Pred svojim odhodom je obvestil zagrebškega župana, da bo hannoverska občina dajala vsako leto štiri štipendije hrvatskim akademikom za študij na hannoverski veterini in na kmetijski fakulteti. Štipendija znaša 2400 RM letno.

Iz Srbije

Belgrajska policija in črnoborzijanci. Odkar je belgrajska občina racionirala večino življenskih potrebščin, se je v Belgradu razvila prava trgovina pod roko vseh teh potrebščin. Ljudje, ki imajo denar, jih od svojih znancev in prijateljev kupujejo po znatno višjih cenah, kakor so pa uradno določene. Proti takšni trgovini je pričela belgrajska policija zelo ostro nastopati ter je že več ljudi občutno kaznovala. Tako je zadnjič napravila preiskavo pri najemniku nočnega zabavišča »Ruski car«, **Nikiforu Babiču,** ter mu je zaplenila 40 tisoč kg moke, 1500 kg olja, 1500 kg masti in 1500 kg raznih vrst mesa. Razen odvzema blaga ga je policija kaznovala še z denarno globo 1 milijon dinarjev in na 30 dni prisilnega dela. Policija je trdo prijela tudi bivšega poslanca **Gojka Novitoviča,** ker je v svoji gostilni dražje prodajal salame in sir, kakor so pa za te vrste blaga določene uradne cene. Kaznovan je bil z denarno globo 5.000 dinarjev, razen tega bo pa še moral odsedeti 10 dni.

Srbski Rdeči križ za srbske vojne ujetnike. Srbski Rdeči križ je takoj po končani vojni razvil veliko delavnost za zboljšanje položaja srbskih vojnih ujetnikov v raznih državah. Italijanski in nemški Rdeči križ sta bila takoj pripravljena ter sta dovolila pošiljanje živil, obutve in obleke ter odej vojnim ujetnikm. Srbska vlada je zatem organizirala posebne železniške transporte tega blaga v glavna ujetniška taborišča. Srbski vojni ujetniki so na ta način preko srbskega Rdečega križa dobili 250 parov čevljev, 1500 kosov spodnjega perila in 10.000 paketov z živili, vsak po pet kg. Razen tega so zastopniki te mednarodne socialne ustanove obiskali vojne ujetnike v 19 nemških, 10 italijanskih in v enem grškem ujetniškem taborišču ter v 9 ujetniških bolnišnicah v Nemčiji.

Upokojitve v gradbenem ministrstvu. Na predlog gradbenega ministra sta upokojena pomočnik gradbenega ministra inž. Celegin in načelnik arhitektonskega oddelka Ivačič.

Tednik »Srbsko Selo« o sedanjem političnem položaju v Srbiji. Srbski tednik za kmetsko ljudstvo, »Srbsko Selo«, v svoji zadnji številki prikazuje sedanji politični položaj v Srbiji takole: »Pri nas prihaja vse bolj do izraza želja, da bi izginile vse strankarske razdvojenosti in da se v sedanjih težkih časih združijo tudi vsi tisti, ki prej niso bili skupaj. Ta želja se je pojavila kot posledica uvidevnosti našega sveta, da nas bo dosedanja družabna razcepljenost docela pokopala. Danes je potrebno zbiranje in združitev v narodne vrste, da bomo tako lažje prebrodili težave, katerim smo izpostavljeni. Zato tudi srbska vlada generala Nedića vse bolj razširja svojo obnovo. Lahko rečemo, da ne bo nobenega poštenega Srba, ki bi ne uvidel, da samo v slogi in edinstu in iznad starih strankarskih okvirov lahko prebrodimo sedanje težkoče in pridemo do mirnejšega življenja, ki bo izpolnjeno z delom.«

LIQUORE LIKER
STREGA
TONICO DIGESTIVO
JE KREPČILEN IN VAM URAVNA PREBAVO

KULTURNI OBZORNIK

Narte Velikonja:

„Zbiralna leča"

Po knjigi karikatur in ironičnih karakterizacij Pod drobnogledom, ki jo je Velikonja izdal pred tedni, je zdaj izšla druga knjiga podobnih kramljanj in čenč, kakor jih sam imenuje Zbiralna leča. Že podobnost naslovov opozarja, da bo tudi vsebina podobna ter gre samo za novi zvezek njegovih feljtonov iz uredniškega in otroškega sveta. Toda v prejšnji knjigi je N. Velikonja dajal velik poudarek na novelistično gradnjo črtic, pa je ostal bolj pri kramljanju in v spominih iz svoje mladosti ter je zato vse bolj enotno urejena, dasi bi dal po notranji vrednosti prednost prvi knjigi zaradi nekaterih resnično živih in tragičnih postav, katerih bolest se da čutiti skozi komična dejanja.

Ta svoja kramljanja začenja Velikonja s svojo avtobiografijo, in sicer s storijo pri njegovem rojstvu in krstu ter na smolo z njegovim imenom, ko bi moral biti krščen za Bertla, pa je zaradi okajenosti botrov dobil ime Lenart ter je mati zvedela za pravo ime svojega sina šele pri cepljenju koz, ko je morala predložiti krstni list. S to zgodbo se začenjajo njegovi otroški spomini, kakor so v njegovem, nekaj hladnem in trdem slogu, opisani v naslednjih feljtonih: Božični spomini, Sveča, Statistika in piruh. Potem se pa zopet začenjajo kramljanja iz uradniškega, družinskega življenja, med katerimi je na primer Cirkus in avtoriteta živahna in čudovito resnična karikatura in obenem tragika ter veselje družinskega življenja. Zajkla se mi zdi preveč zamotana, da bi bila jasna in neposredno zajemljiva. Velika modrost pa je v Kadiji, ki je zopet dogodek iz šolskih let avtorjevih. Posrečena karikatura je Žaga, kakor tudi Žlahta, ki sta med najboljšimi, dočim Krištof in Albert predstavljata že prekrvavo ironijo, da bi bila notranja verjetnost ohranjena, kakor je potreba za te vrste črtic, ki niso fantastične pravljice, temveč realistične storije. Prav tako tudi Vitamini gredo preko cilja. Odlične so pa zopet Velikonjeve karikature nepotrebnih ljudi, ki spominjajo živo na Alešovčeve Ljubljanske slike in njegovo registracijo ter oznako posameznih človeških kast. Velikonja vzame tiste, ki so otroškemu svetu najbližje, ter poda nekakšne šolske naloge — seveda s potrebno dozo karikature — večnostne podobe matere, očeta, bratov in sestric, hišnega gospodarja, učitelja, stražnika, sprevodnika, mežnarja Petra in sebe samega. Z zadnjim kramljanjem je dobil zopet zvezo z začetkom, ko je opisoval svoje rojstvo, za konec pa poda kramljanje o svojih jubilejih v življenju, ki so vsi bolj važni, kakor pa njegova 50-letnica. S pripombo v motu švrkne mimogrede na časopisje, ki jo je te vrste kramljanje naročilo, ni ga pa priobčilo s pripombo, da »ni prostora«. Gornje dejstvo moram samo potrditi, in vzeti željo za iskreno in potrebno.

Tak je drugi zvezek Velikonjevih kramljanj in karikatur, ki je v toliko enotnejši od prvega, ker se ves suče v otroškem svetu, bodisi v spominih na lastno mladost, ali pa na doživetja v lastni družini. Zato so družinsko branje prav tako kakor mladinsko ter jih priporočamo.

Želeli bi pa, da bi Velikonja zopet prešel na svoje pravo polje psihološke novelistike ter nam ob vstopu v novo polstoletje napisal še kaj višjega in trajnejšega! td

*

Obraz. Zadnja leta se je med italijanskimi pripovedovalci močno uveljavil Francesco Sapori. Njegovi romani, zajeti iz toplega narodnega življenja, dihajo grudo in veličino domovine. Posebno njegov zadnji roman (oz. nova priredba) »Sotto il sole«, ki opisuje preroditev Pontinskega močvirja v zdravo plodno zemljo, je poln himne na človekovo delo v borbi z naravo.

Tudi življenje pisateljevo je polno topline in doživetij. Danes je Sapori, rojen blizu Ravenne, že 50-letnik. Še kot dijak v Anconi je pokazal ob nekem nagradnem razpisu svojo darovitost. V zadnji vojni se je boril na Krasu in je bil težko ranjen. Tu je zasnoval svoji prvi roman, že večkrat ponatisnjen in preveden, »La trincea« (Strelni jarek). To je prvi opis vojne izpod peresa vojaka. Prinesel mu je slavo in priznanje. Umetniško še bolj zaokrožena je njegova naslednja knjiga »Terre rosse« (Rdeče zemlje). To je spev o njegovi rojstni Romaniji in uprav georgični opis kmečkega dela in napora. Roman je še danes po 20 letih živ in sodoben, česar se o marsikaterem drugem italijanskem romanu ne more trditi.

Nekaj izvirnega je pa njegova knjiga »La finestra della torre« (Okno v stolpu). Spis je nastal v kvadratnem stolpu palače Venezia, kjer stoluje Mussolini. V tem stolpu je imel Sapori svoje stanovanje skozi eno desetletje. Skozi okno stolpa je pisatelj dobesedno zrl na široki trg pod sabo in je gledal kot film politično dogajanje nove Italije. Videl je množice, ki so se zgrinjale pred balkoni beneške palače ob vseh njenih mejnih dneh, prisluhnil je njih utripu ob raznih prazniklih in proslavah ter je vse to opisal s čustvom pesnika. Knjiga je prav za prav dnevnik nove Italije, njenih utripov enega desetletja.

Naročili so mu tudi spisati šolske knjige — čitanke. Najbolj znana je njegova »Amor di Patria« za peti razred. Udejstvoval se je tudi kot časnikar in govornik, ki je mase kar povlekel za seboj.

Sapori je zdaj docent za zgodovino umetnosti na rimskem vseučilišču. Iz svoje stroke je dal že dosti del.

Tudi ostalih njegovih pet ali šest romanov ima za temeljno noto zemljo in napore novega pokreta v državi. Ni pa tendenčen, marveč življenjsko pristen, kar se je ob taki snovi marsikomu že zateknilo. Od njega pričakuje italijansko slovstvo še dosti. R. B.

Nove ceste in železnice na Bližnjem Vzhodu

Dočim je pri zadnjih angleških nastopih na Bližnjem Vzhodu, to je pri napadu na Irak in Sirijo, segala angleška fronta od Libije preko obal Sredozemskega morja proti vzhodu in severu, se je po zasedbi Sirije in Perzije položaj počasi, toda stalno spreminjal. Angleži nimajo sedaj več enostavne fronte Libija—Egipt—Sirija, marveč je njihova fronta podaljšana proti severu in obsega sedaj celo sirsko-turško in iraško-turško mejo, nato pa gre naprej v Perzijo vzdolž sovjetsko-angleške razmejitvene črte v tej deželi. Sicer na tej novi fronti še ni bilo bojev, toda priprave za napad in obrambo so stalno v teku.

Dopisnik nemškega lista »Neues Wiener Tagblatt«, ki iz Ankare popisuje, kaj se zadnje čase na tej fronti dogaja, poroča, kaj je bilo doslej storjenega. »V področju okoli Alepa — torej ob turškem Sandžaku — so Angleži v zadnjih časih zbrali večje število britskih in gaullističnih čet, na kar s precejšnjo pozornostjo gledajo v Turčiji, ker jim je še v spominu, kaj se je zgodilo s Perzijo kmalu po prihodu angleških čet na njene meje. V področju okoli Alepa zdaj pod nadzorstvom angleških vojaških oblasti gradijo z vročično naglico nove ceste od juga proti severu, da bi lahko v danem primeru brez motenj dovažali nove čete na fronto ob angleško-turški meji. Nove, od južne Sirije do turške meje speljane ceste so v zvezi s strateškim cestnim omrežjem, ki ga ima v načrtu angleški glavni štab za Irak in ki ga zdaj uresničujejo s pomočjo tisočev Arabcev, ki so jih prisilili k delu.«

»Neues Wiener Tagblatt« piše dalje: »V zvezi s tem načrtom bodo ceste med Bagdadom in Kirkukom ter med Bagdadom, Mossulom in Tel-Kočekom podaljšane prav tako proti severu, torej zopet proti turški meji, in bo cesta Tel-Koček prišla v stik s turškim področjem tam, kjer se velika turška proga, vodeča iz Nissibina preko mest Diaekebir, Malataya in Sivas odcepi proti Črnemu morju. Narejena bo nadalje nova zveza med pomembnima petrolejskima središčema Mosul in Kirkuk. Cesti Kirkuk—Bagdad in Mosul—Magdad bosta podaljšani do Perzijskega zaliva po dveh cestah, od katerih bo vodila prva po dolini reke Evfrata, druga pa po dolini reke Tigrisa. Končno bo cesta iz Bagdada, vodeča proti iranski meji pri Kanikinu, razširjena in kmalu se bo začel promet po pravkar dovršeni cesti Bagdad—Rutbah—Haifa. Angleške vojaške oblasti torej na Bližnjem Vzhodu grade strateško cestno omrežje, ki dá zelo jasno slutiti njihove vojaške namene v smeri proti severu. Pri tem je značilno in pomembno še dejstvo, da morajo biti vse ceste dokončane najkasneje do prihodnjega marca.

Ne grade pa samo cest, ampak spopolnjujejo tudi železniško omrežje. Tako popravljajo progi med Bagdadom in Basro ter med El Kantaro ob Sueškem prekopu in Palestino, torej tako imenovano sinajsko železnico — vse z namenom, da bi po teh progah lahko prevažali večje tovore. Kakor pišejo arabski listi, je ves civilni promet na obeh imenovanih železnicah prepovedan, tako da služita samo potrebam angleške armade na Bližnjem Vzhodu.«

Neznane sile v naših domačih rastlinah

Naše rastlinstvo zasluži, da se zanj pozanimamo ne le z znanstvenega in umetniškega vidika, marveč tudi prav in dandanes predvsem s praktično-gospodarskega. Vprašanje, ki nas mora posebno dandanes zanimati je, s katerimi domačimi rastlinami, ki jih doslej premalo poznamo, bi se mogli čim bolj okoristiti. Rastline, o katerih bomo govorili, delimo v take, ki nam dajo **vlakna, olje, škrob in moko.** Z ozirom na to, si bomo ogledali domače rastline.

Izmed rastlin, ki nam dajejo **vlakna**, poznamo **veliko ali navadno koprico** (Urtica dioica), ki ima 2—5 cm dolga vlakna, ki so skoraj prav tako odporna kot vlakna konoplje. Ponekod so pred več leti gojili koprive baš v tehniške namene, toda ker ima gojena kopriva manj vlaken nego divja in pa ker niso imeli za obdelovanje takih vlaken primernih strojev, so opustili gojenje kopriv.

Pri **hmelju** (Humulus lupulus) je težava s pridelavo vlaken iz rastline; vlakna so namreč krhka, zato se za hmelj ljudje niso preveč zanimali, četudi bi se dala taka vlakna prav dobro predelati. Prav tako uporabna vlakna bi mogli dobiti iz obeh vrst **medene detelje** (Melilotus officinalis in albus), ki ima precej dolga in prepletena vlakna. Morda bi se dalo pridobivati vlakna tudi iz **vrbe, trsta, lipe.** Seveda bi bilo treba preskrbeti primerne stroje in temu odgovarjajoče urediti pridobivanje naštetih rastlin.

Nekaj podobnega je z rastlinami, ki nam dajejo **olje.** Tudi tu bi bilo treba urediti pridobivanje, to je preskrbeti predvsem potrebne stroje, ki bi omogočali pridobivati olje iz več vrst rastlin in ne le iz ene. Med prvimi rastlinami, ki bi nam dala olje, bi bilo sadno drevje, in sicer **jedrca sadežev**, ki jih v velikih množinah zametavamo in ki vsebujejo mnogo olja. Tako na pr. vsebujejo jedrca sliv do 40% olja, jedrca breskev pa celo 47% olja, jedrca češenj 20—40%. Tudi **rdeči bezeg** (Sambucus racemosa) in prav tako **dren** (Cornus sanguinea) vsebujeta v svojih semenih 25—30% olja, ki bi ga mogli uporabljati kot jedilno olje. In jedrca **grozdja!** Kdo se pa meni zanje, ko je odtekel sladki sok iz grozdja? Nihče! Ponekod so že poizkušali pridobivati olje iz grozdnih semen. Tako so ga pridobili leta 1930 samo v renski pokrajini (Nemčija) 40.000 litrov. Imamo pa še druge rastline, iz katerih bi mogli pridobivati olje, ki ga dandanes tako pogrešamo. Seme **bresta** ima n. pr. 14% olja, seme **bukve** približno 12%, **divji kostanj** pa skoraj prav toliko. Celo seme **smreke** daje dobro jedilno olje. Razen naštetih bi mogli navesti še sledeče rastline, iz katerih bi mogli pridobivati olje: **beluš** (špargel), ki ima 10—20% olja, **sončnica** s 40% olja, **bučno seme** z 20—40% olja, **gorčica** s 40% olja.

Nekoliko težje je delo z rastlinami, ki nam dajejo **škrob in moko.** Mnogo škroba vsebuje n. pr. divji kostanj, čigar plodove bi bilo treba **razgreniti.** To se napravi tako, da se plodovi zmeljejo in se napravi iz njih nekaka kaša, ki jo izpiramo z vodo toliko časa, dokler ne odteka popolnoma čista voda. Če naj dobimo iz kostanja moko, dodamo vodi, s katero izpiramo skrob, nekoliko sode (svežo vodo vzamemo 8 do 10-krat); nazadnje pa izperemo vse s čisto vodo. Poleg kostanja daje dober škrob tudi **trst** (Phragmites communis), čigar koreniko naglo posušimo in zmeljemo v moko. Prav tako nam daje dobro moko **islandski lišaj** (Cetraria islandica), ki mu odvzamemo grenke snovi z raztopino sode. Tudi želod nam da uporabno moko,če mu vzamemo grenke snovi tako, da jih izperemo z vročo vodo. Drobno seme raznih **dresnov** daje ajdovi moki podobno moko. Korenike **kačjega dresna** (Polygonum bistorta) naglo posušimo in zmeljemo v moko. Korenike (gomolje) **streluš** (Sagittaria sagittifolia) moremo uporabiti sveže ali kuhane.

V kratkih obrisih smo našteli nekaj rastlin, ki rastejo pri nas ponekod kar v veliki množini in na katere smo z opisanih vidikov doslej morda premalo mislili, pa bi nam v teh hudih časih utegnili pomagati, da si olajšamo življenje. Treba je poizkusiti, pa po prvih neuspehih nikar ne obupati in vreči puške v koruzo, marveč iti znova na delo

Iz Goriške pokrajine

Praznovanje rojstnega dne Njeg. Veličanstva. V torek, 11. t. m. je tudi Gorica dostojno obhajala rojstni dan Njeg. Vel. Kralja in Cesarja. Mesto je bilo v zastavah, v šolah so gojencem predočili svetlo in častitljivo osebo 72letnega vladarja, v vojašnicah so se slovesno spomnili najvišjega poveljnika, ob šestih zvečer je pa prevzv. nadškof v stolnici v počastitev praznika imel slovesni »Te Deum«, katerega so se udeležili vsi civilni in vojaški dostojanstveniki.

Gorica je dobila novega kvestorja. V bližnjih dnevih dospe v Gorico novi vodja goriške kvesture komendator Baldassare Scaminaci, ki je dozdaj vodil kvesturo v Tirani. Dosedanji kvestor, komendator Coco, ki je prilično šest let deloval v goriški pokrajini, je povišan v svoji službi in imenovan za kvestorja v Padovi.

Svinjska kuga. Pred tedni smo poročali, kako občutno škodo prizadeva letos našim kmetom po Banjški planoti in Kanalskem okraju sploh še nepoznana svinjska bolezen, ki nosi na sebi vse znake nevarne kuge. Tudi iz drugih predelov dežele se čujejo žalostne vesti o tej bolezni, ki pobere mnogo prašičev. Iz Zg. Vipavske doline nam sedaj poročajo, da so tam radi te bolezni prepovedani vsi živinski semnji. Pojavila se je že na Slapu, v Podzagi, v Št. Vidu in tudi drugod. Številni kmetovalci so bili že hudo oškodovani.

Davčna izterjevalnica zapustila Vipavo. Goriška »Cassa di Risparmio« — nekdanja »Mont« — ima v naši pokrajini v zakupu pobiranje davkov. Zato ima v večjih središčih v podeželju svoje podružnice. Tako davčno izterjevalnico je imela tudi v Vipavi. Proti koncu minulega meseca je bila pa ukinjena. Mnogim je ta sprememba zelo neprijetna, ker bodo morali radi svojih davčnih obveznosti hoditi v precej oddaljeno Ajdovščino, nekateri so pa kar zadovoljni, ker se bodo davki vsak drugi mesec pobirali v Vipavi in v Št. Vidu pri Vipavi.

Kislo vreme. Ob koncu oktobra smo se kar nenadoma znašli v hudi zimi. Naneslo je snega, kakor ga ljudje ob tem času ne pomnijo. Vsa dežela s Krasom vred je bila zasnežena in v nekaterih višinah po Cerkljanskem in v idrijskem okolišu ga je bilo meter visoko. Proti vzhodu ga je toliko nametalo, da so bile onemogočene avtobusne zveze iz Gorice skozi Postojno v Ljubljano in iz Gorice čez Goro v Idrijo. Samo najožji goriški okolici, Brdom in Sp. Krasu je še ostala prihranjena zimska odeja. V začetku novembra je pa pritisnil jug in z njim megleno, mokrotno vreme. Sneg je začel kopneti in se umikati na visoke vrhove. Sedaj nas že par dni tlači sivo zadelano obzorje, prepreženo z nizkimi oblaki in vlago. Dnevi so brez sonca, noči temne; včasih dežuje, včasih pa samo prši, pravo kislo jesensko vreme. Vendar v marsičem ugodno, ker je pregnalo prezgodnji sneg in številne neprilike, ki so z njim v zvezi.

Drobne zanimivosti

Na kožni površini normalnega človeka je okoli 120 milijard stanic.

Led bi lahko pogreli do 80 stopinj Celzija pod pritiskom 21.000 atmosfer.

Na svetu se dnevno rodi 50.000 ljudi.

Slon tehta sedem do osem tisoč kilogramov.

Najdaljšo besedo imajo Nizozemci za avtomobil. Piše se tako: Sneelpaardelooszoondeerrspooorwegpitroolrijtung. Ima torej 44 črk.

Na reki Ganges v Indiji je mesto Benares. To je sveto mesto Indijcev in vsako leto prihajajo v Benares velike procesije Indijcev iz vseh krajev. Na leto ga obišče do 200 milijonov Indijcev.

Kadar prevzame zajce in bele miši strah, požno mladiče, na katere sicer zelo pazijo in jih skrbno pitajo.

Prvi parni stroj je zgradil fizik Heron iz Aleksandrije pred 2000 leti. Parni stroj je bil sicer dobro narejen, pa ga niso vedeli za kaj uporabiti.

Najveličastnejši dvorec na svetu ima maharadža iz Jaipura v Indiji. Dvorec ima nad 3000 oken. Gradnja je veljala nad milijardo lir.

Zlato se da zelo teniti. Iz 240 gramov zlata bi lahko izdelali tako dolgo, silno tanko žico, da bi segala okoli zemlje.

Dolgo zaželeni trenutek

Brivec: »Končno pa le lahko tudi jaz tebi povem svoje mnenje!«

Prezgodaj

Kralj Louis Philippe iz Orleansa je obiskal kneza Talleyranda, ki je bil bolan, in ga je vprašal, kako mu je. Bolnik je vzdihnil in rekel, da trpi peklenske muke. »Že zdaj«, je vprašal kralj začudeno.

Med prijateljicama

Nuša: »Tvoj zaročenec vedno zamenjuje besedici meni in tebi.«

Slava: »To ni nič. Tvoj pa vedno zamenjuje mene in tebe.«

Prva partija

39

»Zdravo Stanko,« se je nekako plaho oglasilo med vrati, in Stanko se je zbudil iz dremote. Med vrati stoji tesar Martinek s čepico v roki; videti je resen in v zadregi, kakor spodoben deček. »Kako ti je?«

»Martinek,« se je razveselil Stanko, »stopi noter!«

»Res, smem?« Mladi orjak se po prstih bliža postelji. »Meni so rekli naši fantje, naj grem sem vprašat. Prav za prav so me izvolili; hotel je iti Andres, toda fantje so rekli, naj gre za nas vprašat Martinek, kako mu je.« Tesar se je oddahnil. »In pozdrav naj ti sporočim.«

»Pridni ste,« momlja ginjeno Stanko. »Sedi!«

»Res, smem?« Tesar se oprezno spušča na stol. »Lepo imaš tukaj, prijatelj!«

»Poglej,« mu kaže Stanko obvezano roko.

»No,« jo je ocenil tesar. »To ti je delal naš primarij? Se precej vidi, ta ima zlate roke, prijatelj. Srečo imaš.«

»Dober doktor?«

»No jej! In pri porodih. Pri nas je bil, ko se je rodil fant. Tako spretnost ima v tistih kratkih ročicah, in kričati zna —«

Stanko se je zasmejal in povohal k obvezam. »Nekaj tu smrdi, se spominjaš?«

»No, kaj bi se ne,« se je zadovoljno namrdnil tesar. »Že takrat mi je smrdelo, ko smo se peljali iz jame.«

»Kako je sploh bilo v rovu?« se živo zanima Stanko. »Kaj ste delali? Se ni nič več zgodilo?«

»Nič. Popravljali smo tisto oporo pri stropu. Aha, Matulo bi bilo malone ubilo. Kamen, ampak za las! Matula ima srečo, še ustrašil se ni. To veš, da je rov znova zasulo, ne?«

»Pa se bodo dokopali tja?«

»Ne vem. Adam misli, da. Ampak če bo kdo prodrl skozi, bo to prva partija. Saj veš Andres ne odneha tako hitro. Kaj mi, mi bomo že prodrli, če bo šlo —«

»Kaj pa Pepek?«

»No, Pepek. Pepek ima gobec, ampak dela. Saj veš, stari Suchanek ne naredi dosti, ima pa zato polno misli: da bo šlo in da pomni še hujše primere itd. je že dako razdeljeno.«

»In Adam?«

»Kaj ta! Morali smo ga skoraj za nogo vleči iz tiste luknje, kakor raka.«

»...Ali še trkajo... tisti trije?«

»...Včeraj jih ni bilo več slišati. Saj veš, tam so tudi dušilci, kakor na naši strani, zato je težko, prijatelj.«

»Pa se bo vendar vrtalo naprej!«

»Na seveda. Da jih vsaj pokopljemo, dokler se na njih še kaj skupaj drži. Ne moremo jih tam pustiti.« Tesar Martinek mirno mežika proti oknu. »Danes bomo menda videli —.«

Nekaj časa je bilo tiho. »Kaj pa,« se je spomnil Stanko, da bi začel iz drugega sodčka, »kaj pa gospod Hansen?«

»Nič. Hodil je tja in čakal, kdaj bo spet kaj počilo.«

»Morate paziti nanj, fantje,« je resno rekel Stanko.

»Saj veš, da bomo. Aha,« se je zdajci spomnil tesar in začel iskati po žepih. »Tule je bilo nekaj v časopisih — prinesel sem ti to.«

Stanka je oblila rdečica. »Vem,« je godrnjal ves nesrečen. »Kdo daje take nesmisle v časopise! Prosim te, pusti to! Povej, ali je Marija spet čakala na Adama?«

»Je.« Tesar se je medtem zamračil. »In potem je Adam spet prišel za nami v krčmo. Sapra, to gledam tako nerad! Takole objokane oči je imela,« je kazal tesar z debelim prstom okrog okoli oči, »in ta vrtoglavi koštrun noče in noče tega videti. Mi mu vendar ne bomo rekli: pojdi spat k svoji ženi, ne? Rečem ti, da bom vesel, ko bom videl Adama kje drugje, ne v tem Hansovem rovu?«

»Zakaj?«

»Tako. Adam je tako nesrečen značaj, veš?« Martinek je utihnil; sedel je zravnan na stolu, niti nasloniti se ni upal, široke pesti je imel položene na stegna in je blodil z modrimi očmi po bolniški sobi. »To je lepota, tale špital,« je vzdihnil z občudovanjem.

»Torej ste bili spet v krčmi?« je vprašal Stanko. »Cela partija?«

Tesar je zažarel. »No kajpak, prijatelj. Andres, mi, Adam, vsi. Samo ti si nam manjkal.«

»In gospod Hansen?«

»Je bil tudi tam, kakor zadnjič.«

»In o čem ste govorili?«

»Samo tako. Saj veš, Pepek je dražil — in Suchanek, ta ima tiste svoje stare čase. Andres je pripovedoval o vojni. Prijatelj, to je veliko doživel; v Srbiji je bil, pa v Galiciji. Človek bi niti ne verjel: takšen pritlikovec, a kaj je vse doživel. Prav lepo smo se pogovarjali, tudi Hans.«

»Kaj je rekel?«

»Nič, samo poslušal je, in včasih čisto tako, kakor da nas razume; tako živo je gledal in se smejal. Saj veš, kadar se začne Pepek producirati.«

»In peli ste?«

»No, pa še kako!«

»Adam tudi?«

»Tudi.«

»In gospod Hansen?«

»Tudi. Pel nam je neke švedske pesmice.«

»Lepe?«

»Lepe, ampak on je z glasom uhajal nekako v stran, veš? Pepek je imel harmoniko s seboj, no, pa smo plesali.«

»Vsi? Tudi Adam?« je spraševal Stanko kakor očaran.

»Poskusil je tudi,« je rekel mirno Martinek, kakor bi ga opravičeval.

»In gospod Hansen tudi?«

»Ne, ta je samo gledal in ploskal.«

»So bila tam dekleta?«

»Kaj se ti sanja!« je rekel tesar. »Dve, tri vlačuge so se privlekle od zunaj, ko so slišale kraval, ampak mi smo jih pognali ven, prijatelj! To je bilo samo za partijo, veš? Nihče drug ni smel v lokal. Moral bi videti, ko je plesal Matula! Veš, Pepek krasno igra na harmoniko«. Martinek se je smehljal z zaspanimi očmi. »To je bilo prima, škoda, da nisi bil tam. Saj smo se spominjali —.«

Stanko se ni mogel naveličati tega pripovedovanja. »Pa obkorej ste šli domov?«

»Okrog dveh,« je rekel tesar skromno. »Veš, Pepek se je še domislil, da poskusimo, kdo je izmed nas najmočnejši. Pa smo tekmovali —.«

»In kdo je bil najmočnejši?«

»No, Matula,« je lojalno priznal tesar. »Ampak s Pepkom sem se tudi dovolj spotil. Ti bi ne verjel, kako je ta fant prožen in uren. Matula je pri tem prevrnil celo točilnico. Jaz mislim,« je rekel, »da bo moral to Hans plačati.«

»Zakaj?«

»Veš, on je bil pri tem nekak sodnik. Ko se je prevrnila neka kredenca, je Hans Malku kazal nase, češ da bo on plačal. Tale naš Hans je strašno smešen,« je priznaval Martinek. »Ali pa veš, da ima tudi Adam pošteno moč? Sapra, če te zagrabi s svojimi dolgimi rokami ti ni lahko, prijatelj. To je kakor jermen. Mene je sukal.«

»Kaj pa Andres?«

»Eh, ta je človek lahke teže; ampa s Pepkom, mislim, se je dolgo valjal po tleh. To je bilo prav tedaj, ko je prišla patrola.«

»Kakšna patrola?«

44

Mišek in Netopir

Mišku ni kazalo, da bi čakal. Splazil se je pod Miškino okno in jo je poklical.

»Ljubi moj Mišek!« je vzkliknila, ko ga je spoznala.

»Nikar tako glasno, ljuba moja,« jo je posvaril Mišek in položil prst na usta. »Nihče ne sme zvedeti, da sem jaz tukaj!«

»Pa kaj vendar počenjaš? Kako si vendar zašel v vse te razprtije in mešanice?« ga je vprašala Miška.

»Zdaj ni čas za to, da bi ti vse razkladal,« ji je v naglici odvrnil Mišek. »Treba je le, da veš, da sem na varnem. Na vsak način moram dobiti Netopirja in izkazati svojo nedolžnost. Zbogom, draga moja!«

Zamahnil je z roko in že ga je vzela noč.

Odtod se je odpravil naravnost na posestvo gospoda Lisjaka. Našel je laterno, prižgal jo je in stopil v hlev.

Začel je iskati po hlevu, da bi našel kaj takega, kar bi dokazovalo Lisjakovo krivdo. V hlevu je res našel torbo starega inženirja in vedel je, da tudi druga torba ne bo daleč.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih pa ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Ganljiva ljubavna zgodba mladega zdravnika do oaupane kaznjenke v filmu
Obsojenke
Sally Eilers, Louis Hayward
Radi koncerta predstava **samo ob 16. uri**
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Film iz krogov visoke dražbe
Ljubavni valček
Film o valčku, o prvi ljubezni in o prvem škandalu. Elizabeta Simon, Zita Szelecky, Evgen Potaky in Julij Csortos
KINO UNION - TEL. 22-21

Odlična igralka in plesalka Marika Rökk v dvojni vlogi v veleslmu
KORA TERRY
Močna vsebina! Krasna glasba in plesi! V ostalih vlogah: J. Siener, Willi Quadflieg, Wilhelm Dohm
KINO MATICA - TEL. 22-41

Ganljiva zgodba iz sneženih Dolomitov
Trpeča srca
Camillo Pilotto, Silvia Manto
Fred SCOTT kot junaški pionir civilizacije na divjem zapadu
Zviti Mehikanec
Predstava ob 18. uri
KINO KODELJEVO - tel. 41-64

Naročnikom »Slovenčeve knjižnice«!

Če kdo želi imeti knjige »Slovenčeve knjižnice« v platno vezane v originalne platnice, mu to lahko oskrbimo za doplačilo 6 lir za vsako knjigo. — Knjige, ki jih kdo namerava dati vezat, je treba izročiti ali poslati upravi »Slovenčeve knjižnice«, Kopitarjeva 6, Ljubljana. Če boste dali knjige sami vezat naravnost v knjigoveznico, Vas bo to stalo mnogo več!

Malioglasi

V malih oglasih velja pri iskanju službe vsaka beseda L 0.30, pri ženitovanjskih oglasih je beseda po L 1.—, pri vseh ostalih malih oglasih pa je beseda po L 0.60. Davek se računa posebej. — Male oglase je treba plačati takoj pri naročilu.

Službe

Dobe:

Kuharico
ki zna sama voditi gospodinjstvo, pridno, varčno, starejšo, takoj sprejmemo. Ponudbe na upr. »Slov.« do 16. t. m. pod »Samostojna« 12674. (b

Službe

Iščejo:

Iščem službo
na kmetiji. Star sem 44 let in vešč poljskega dela. Jožef Delač, Fara pri Kočevju, Dolenjsko. (a

Kupimo

Rabljeno gumo
vsako količino, vseh vrst kupuje in plača najboljše »Metalia«, Gosposvetska cesta 16, tel. 32-88. (k

Sobe

Oddajo:

Sobo
s souporabo kopalnice — oddam takoj solidnemu gospodu. Ogled sobe vsak dan od 14—16. Naslov v upr. »Slov.« pod 12685.

Iščejo:

Preprosto sobico
iščem; poučujem tudi italijanščino. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Soba« št. 12668. (e

Živali

Kupim psa
dobrega čuvaja. Pezdir, Brezovica 27, pri Ljubljani. (j

Posestva

Srednje veliko posestvo
na Dolenjskem, v bližini postaje, ugodno naprodaj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 12676. (p

Prodamo

1000 kg črne redkve
5000 kg jesenske poldolge repe proda posestvo Selo, p. Št. Vid pri Stični. (1

Knjige
različne, več letnikov raznih revij in žensko kolo ugodno naprodaj. Naslov v upr. »Sl.« št. 12666.

Dijaki

Dijaka(-injo)
sprejmem na stanovanje in hrano. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 12686.

Vajenci

Učenca
poštenih staršev, z dežele, sprejme večja trgovina z mešanim blagom. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Učenec« 12608. (v

Avto-motor

Osebni avto kupim!
Takojšnje plačilo. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Novejši tip« 12669.

Kurivo

Premog
suha drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Zahvala

Za vse dokaze sočustvovanja ob priliki smrti našega nepozabnega soproga, oziroma papana, deda, pradeda, tasta, brata, strica in svaka, gospoda

Josipa Katalana

se vsem najprisrčneje zahvaljujemo. Prav posebno se zahvaljujemo pevskemu zboru Glasbene Matice za ganljive žalostinke, iskrena hvala vsem številnim darovalcem cvetja, prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, ter vsem, ki so nam kakor koli izrazili svoje sočutje.

Sv. maša zadušnica se bo brala v cerkvi Marijinega Oznanjenja v soboto, dne 15. novembra 1941 ob 8 zjutraj.

Ljubljana, dne 13. novembra 1941.

Žalujoče rodbine: **Katalan, Smrkolj, Tavčar.**

Po dolgi, mučni bolezni nas je zapustila, pokrepčana s tolažili sv. vere, naša nadvse ljubljena, nenadomestljiva soproga, mama, sestra, teta, svakinja in sestrična, gospa

Marija Kervina

soproga zvaničnika drž. žel. v pokoju

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 14. novembra ob 15.30 z Žal. kapelice sv. Marije, k Sv. Križu.
Drago pokojnico priporočamo v molitev.

Ljubljana, Sevnica, Ptujska gora, dne 12. novembra 1941.

Globoko žalujoči: **Franc,** soprog; **Mimica,** hčerka; **Franc,** sin ter rodbine **Mlinarič, Traun, Hrastnik.**

„SLOVENEC", podružnica: Miklošičeva cesta št. 5

Umrla nam je naša ljubljena žena, predobra mama, gospa

Štembov Marija roj. Babnik

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto 15. novembra ob pol 3 popoldne z Žal. kapelice sv. Petra, k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 13. novembra 1941.

Žalujoči ostali.

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob nenadomestljivi izgubi naše preljube soproge itd., gospe

Tonejc Terezije

roj. Volk

soproge kavarnarja

jo obsuli s cvetjem ter počastili na kateri koli način njen spomin, in vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na poslednji poti, naša prisrčna zahvala.

Posebno se zahvaljujemo vsem številnim gostom za spremstvo, domačemu uslužbenstvu, ki je na prelep način počastilo spomin svoje gospodinje.

Sv. maša zadušnica bo v petek, dne 14. novembra 1941 ob 9. uri v župni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 13. novembra 1941.

Žalujoči ostali

Kap jih je zadela...

5

Lord Carlisle je bil očaran. Mislil si je: »Nisem vedel, da so tudi tako vljudni Amerikanci na svetu!«

Medtem se je prerinil k Chappellu srendjerastel mož v temnem žaketu.

»Brzojav, boss!«

Chappell vljudno vpraša trojico:

»Vam li smem predstaviti svojega detektiva? Detektiv Montgomery.«

Medtem, ko je stiskal Ambrose roko detektivu, je Chappell odtrgal zalepljeno brezžično brzojavko.

»Zanimivo!« pravi negibno in poda brzojavko časnikarju.

»Grajski strah umoril Cassertona! — Bobby izginil brez sledi. — Kriminalni primer! — Takoj priti! — Helen.«

Montgomery seže, momljajoč, v lase.

»Če bi le ta ladja hitreje vozila...«

»Kje je lady?« vpraša Carlisle, ki so mu tudi iz vljudnosti pokazali brzojavko.

»V gradu Heatherstone!«

»Ali je grad zopet obljuden? Saj je rod Heatherstoncev že pred dvanajstimi leti izumrl...«

Grad je kupil neki Casserton.«

Casserton? Casserton? Ne poznam nobenega lorda s tem imenom!«

»Amerikanec!«

»A tako! — Da, tista pokrajina je le redko obljudena, kraj je divji in mrzel. Tam prebivajo, skromni, prijazni ljudje, ki žive od bravine, slanikov in ovsene kaše...« je poskušal ironizirati Carlisle.

Njegovi poslušalci pa so bili zelo nepazljivi.

»Oprostite gospoda!« reče Chappell, »oddati moram brzojavno sporočilo.«

2.

»Ne moremo odpotovati, dokler ne pride gospod Washington ali pa gospod Chappell!« pravi gospod Chappell Tessy Cassertonovi.

Ženi sta si sedeli nasproti v prostrani knjižnični dvorani heatherstonskega gradu.

Gospa Tessy Casserton je bila sestra Henryja Cassertona, ki je podlegel pred kratkim srčni kapi.

»Zelo mi je žal, gospa Casserton, »da vas je doletela taka nesreča...«

Gospa Casserton prekine z brezbrižnim glasom kiparko:

»Oh, gospa Chappell, nimate prav! Štirinajst let sem jezdila z bratom po svetu okrog. Bila sem njegova pomočnica in večer za večerom sem gledala smrti v oči. Zato me ne more njegova smrt tako razrvati, kot bi si prav za prav predstavljali.«

Gospa Chappell je napeljala pogovor drugam.

»Gospa Casserton, kakšna pa je bila vaša točka?«

»O, Henry je bil najbolj sloveči svetovni umetnik v streljanju. S parterja vsakega gledališča — pa naj je bila vmes razdalja dvajsetih ali tridesetih metrov, to mu je bilo vseeno — je začel name streljati z brzostrelno puško Winchester-Magazin in je razstreljeval štirindvajset steklenih krogel, ki so bile pritrjene v razdalji enega centimetra po vsem obrisu mojega telesa...«

Pred Heleninimi duševnimi očmi se je pojavila slika mladega dekleta, ki stalo na odru in okrog katere so frčale krogle ter stekleni koščki; najmanjši bratov tresljaj bi pomenil njeno smrt.

»Človek postane pri tem hladnokrven,« je mirno priznala gospa Tessy. »S tem se tudi ne poveča čut medsebojne povezanosti. Vsekakor mi je bratova gospodstvenost onemogočila, da bi postala plesavka.«

»Zakaj si pa gospod Casserton ni najel nobene druge pomočnice?«

»Henry ni nobene našel, kajti vsem se je zelo izvrševanje tega poklica prenevarno. — Morda, da se Henry tudi ni dosti potrudil Bil je namreč precej štedljiv, in umetnice, ki bi jih bil za svojo točko najel, so zahtevale za to življenjsko zavarovalnino. Moja nagrada pa je bila z ozirom na nevarnost precejšnja. Sedaj pa je itak vse poravnano...« pripomni Tessy Casserton.

»Kaj?« vpraša malo začudeno gospa Chappell.

»Kaj da je poravnano? To, za kar nisem dobila od Henryja nikoli plačila. Sedaj mi pač zapušča milijonsko premoženje...«

Gospa Chappell je požrla slino.

Pojmovanje te mlade žene, ki ji je bila podobna samo po letih, jo je njej močno odtujilo. Kajti Helena se je bila poročila z Regom Chappellom kot umetnica, brez vsakega premoženja in nihče izmed njiju si ni belil glave z bogastvom ali s sličnimi stvarmi.

Gospa Casserton pa je nosila svojo žalost in tudi svojo, s presenetljivo naglico pričarano, žalno obleko z mrzlim dostojanstvom.

»Gospa Helena, vaše delo je postalo s smrtjo brata nepotrebno. Vendar bi rada, kar se Henryjeve zavede tiče, poravnala honorar. Koliko vam dolgujem?«

Gospa Chappell je bila v velikih skrbeh zaradi Bobbyja, ki je nepojmljivo kam izginil brez sledu; zato ni mogla skriti nasmeška pri takem stvarnem prizadevanju s strani gospe Cassertonove.

»Oh, gospa Caserton, saj je že poravnano! Jaz sem itak to delo hotela obdržati zase, ker ga bom lahko tudi dogotovila brez modela. Naj bo torej moj trud poravnan s stroški, ki sem jih vam napravila s svojim bivanjem...«

Tessy se nasmehne.

Potem reče priznavalno: »Občudujem žene, ki imajo trgovske zmožnosti! Razumem!«

Helena zmaje z glavo.

»Prosim, kaj razumete, česar ne razumem?«

»Kaj moram še vse podrobno razjasniti?«

»Prosim!«

»Pa ne boste hudi name?«

»Gotovo ne!«

»Ko boste prišli v Združene države, boste vi torej Henryjev kip prodali za osemkratno ceno kakemu zmešanemu posebnežu, ki zbira take stvari.«

Helenino lice se je lahno pordečilo.

»Izgledam res bolj trgovsko, kot sem v resnici!«

»Škoda, meni bi zelo ustregli!«

»Oprostite, gospa Casserton, razočarati vas moram.«

Tessy prikima. Po kratkem premišljevanju pa naglo odgovori: »Ne želim, da bi odšli s heatherstonskega gradu s finančnim neuspehom!«

Gospa Chappell odkima z glavo.

»Mojo prisotnost gotovo slabo razumete. Prišla sem k Cassertonu samo zaradi tega, ker sva hotela z Regom že zdavnaj potovati v Evropo.«

»Torej pride komisar Chappell v Veliko Britanijo? Ali pa se morda sestaneta v Parizu?«

»Toda Casserton, izginil je vendar vaš detektiv Bobby! Gospod Chappell ga mora najprej najti!«

Tessy je tuje zrla v Helenine sive oči, v katerih je bil nenavaden sijaj. Bila je presenečena zaradi Heleninega poudarka, da »mora najti« komisar svojega pomočnika Bobbyja, kot da bi bilo to že samo po sebi umevno.

Možnost, da ga ne bi mogel najti, menda ni gospej Chappellovi niti na um prišla.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič